БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

ПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 214 (9967) | 1962 оной сентябриин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэ

...ХЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! Ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлэгты

Колхоз, совхозуудаймнай поли дээрэ 277 мянган ...ктар таряан хадагдаагүй, 143 мянган гектар баал ...глуулагдаагүй, 29 мянган га кукуруза, 7587 га ...ртаабха хуряагдаагүй байна. Гүрэндэ таряа ху...лдаха түсэб арайхан 8 процент, намарай паар ...халха түсэб миил 11 процент дүүргэгдээ.

ТАРЯА ХУДАЛДАХА УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭЭБДИ

...АРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Манай „Ком...зм" колхозой механизаторнууд, колхознигууд ...жэлдэ ороохо таряанай баян ургаса туйлажа, ...нээ эршэмтэйгээр хуряажа байнхай. Мүнөө ...һото ургамалнуудай 60 процент хуряагдаа. Кол...й нэгэдэхи бригадада гектарай 14 центнер шэ...э хуряагдана.

...аян ургасынгаа дээжые колхознай гүрэндөө ху...даажа, Эхэ орондоо 5 мянган центнер таряа ту...ха гэһэн уялгаяа үсэгэлдэр дүүргэбэ. Гүрэнэй ам...ота 5100 центнер эрхим шанартай таряан оруу...лла.

Е. Литвиенко,
колхозой бухгалтер.

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса хуряалга, намарай паар хахалалгын ябаса тухай

1962 оной сентябриин 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	бүхыдөө хуряагдаһаниинь: ороохо таряа	тэрэнэйнь сохигдожо абтаһан	кукуруза	хартааб-ха	намарай паар хахалалга
Баргажанай	45	85	73	—	11
Кабанскын	61	23	66	4	17
Прибайкалиин	45	30	82	—	22
Түнхэнэй	26	64	70	—	19
Кабанскын управленидэ	**46**	**33**	**72**	**1,7**	**16**
Бэшүүрэй	42	31	57	—	9
Зэдын	38	25	56	—	19
Захааминай	22	20	67	—	4
Хяагтын	50	26	40	—	5
Хяагтын управленидэ	**42**	**27**	**51**	—	**10**
Яруунын	33	5	66	1,4	6
Хориин	48	14	44	—	5
Хориин управленидэ	**41**	**10**	**45**	**0,5**	**5**
Загарайн	40	56	42	—	8
Мухар-Шэбэрэй	43	15	78	8	11
Сэлэнгын	35	58	52	—	9
Тарбагатайн	35	50	82	19	15
Улаан-Үдын управленидэ	**39**	**37**	**65**	**9,7**	**11**
Республикын туршалгын станци	59	57	64	0,3	—

САГ СООГОО ХУРЯАГДАА

...торьёл хада уулаар ...гдэһэн Түнхэнэй тала ...намарай намжаа үдэр...харахада бүришье һаа ...ханаар зэрэлгээ тата...хэлэнтэ тала дайдаа...ю ойро суурхаһан энэ ...инай таряа талхан, ...гооной үндэр баян ...таранхай, ажахы бү...а сүлөөгүй элэ үдэр...ажаллажа байнхай.

...үрүүн «полиин хатан» ...й хэр зэргэ нютагжа...энние хуряажа абалга ...эмхидхэгдэнэб гээд ...үзэе. Аймагай ажахы ...нэ хүндэтэ ургамалые ...ктарта тариһан бай...һар, зунай үедэ куку...хойноһоо һайн харууһа ...һэн лэ звено, отделе...эндэ яһала баян урга...ряагдажа абтаа. Жэ... «Восточные Саяны» ...й Галбай нютагай от...ин кукуруза ургуулаг...ша-Цырен Цыренович ...ой ажалые һайшаан ...аар. Нухэр Осоров ку...ургуулагшадай звеное ...ихи жэлээ ударидажа Тиихэдээ жэл бүхэндэ ...шэ ургаса хуряажа аба...һоо. Илангаяа энэ жэл...э хэзээнэйхиһээ үндэр хуряажа абаа.

...ян ургаса хуряажа аба...социалис мүрысөөндэ ...он үдэрһөө хойшо ку...згаа хойноһоо харууһа ...айнаар, үнэн зүрхэнһөө ...ко хэдэг байгааб. Мү...дэ Саянай совхозой ...ашан нүхэр Потахино...а һэм. Тэрэ нүхэрни ...дэ хэды шэнээн урга...хаб, даб дээрээ мэдэ... байнаб,—гэжэ нүхэр хөөрэнэ.

...руза ургуулха талаар ...соогоо һайн амжалта ...н Даша-Цырен Осо... жэлдэ 150 гектарта ...за тариһан байгаа. Ха...рууһанай һайгаар лэ кукурузаһаа баян ургасын гарадагые мэдэһэн энэ нүхэрнай бүхы хүсэ шадал, үнгэрһэн жэлэйнгээ алдуу эндүүе дабтангүй, агротехникын шэнэ заабари дурадхалнуудые хэрэглэн кукурузын баян ургаса хуряажа абаһан домогтой. Мүнөө энэ нүхэрнай дунда зэргээр гектарай 760 центнер кукурузын намаа набша суглуулжа, шэмэтэ тэжээлээрээ силос дараба. Дүршэлтэй кукурузашанай зарим участогуудһаа 1070 центнер хүрэтэршье кукурузын ургаса гараһан байха юм. Тиихэдэ тус колхозой бусад звенонуудта иимэ баян ургаса абтахаар байгаа гү? Байгаа. Теэд кукурузаяа ургуулдаг зарим звенонууд даалгагдаһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандаа гэхэдэ алдуу болохогүй.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлдэ ургаһан кукурузаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абахын хойноһоо бүхы машина, техникээ шадамараар элсүүлжэ шадаһан байна. Энээнэй ашаар кукурузань хюрууда сохюулангүй, силостэ дарагдаа. «Восточные Саяны» колхоз хамта 9000 гаран тонно силос даража, хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Нүгөөдэ—мүрысөөндэ уригдаһан кукурузашамнай ямар амжалтатай гараа хаб гэжэ хараха болонобди. Саянай совхоз хүрэжэ ерэхэдэмнай, Бальжин Шабагаевич Потахинов кукурузынгаа һүүлшын участок хуряажа ябаба.

—Августын 21-дэ хоёр хададамнай бага зэргэ саһан орожо, маанадые ехээр тэбдүүлээ, мэгдэхээгээ. Хадаараа саһанай орожо байхада бидэнэр тэрэ үдэртөөл «полиингоо хатание» хуряажа эхилһэн байгаабди. Хуряалгынгаа түгэсэхэ бүринь баясажа, үдэр һүниие мэдэнгүй эдэ үдэрнүүдтэ ажаллажа гарабабди,—гэжэ нүхэр Потахинов омогорхоно.

Суута кукурузашан энэ жэлдэ 150 гектарта кукуруза тарижа, дунда зэргээр 660 центнер ногоон набша намаа хуряажа абаһан байна.

—Нүхэр Потахиновай бусад участогуудһаа—Могой горхон, МГФ-гэй дэргэдэ тариһан кукурузань гектарай 1250 центнер ургаса үгэһэн байна.

Совхозой кукурузашадай дундаһаа Александр Демидович Томиловай хэһэн, бүтээһэн ажалые магтамаар. Аймаг соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон нүхэр Томилов бэрхэ бэрхэ кукурузашадһаа дутуугүй ажаллаха зорилго үшөө хабар байхада урдаа табиһан байгаа. Совхозой агрономой заабаряар кукурузадаа шухала хэрэгтэй үтэгжүүлгэ саг сооньхэжэ, харууһалжа, һайн амжалта туйлаһан байна.

—Минии хэһэн ажал, манай звеногойхидойл амжалта ааб даа. Тиимэһээ «булта нэгэнэйнгээ түлөө...» гэһэн нангин тангаригаа сахижа, ажал хүдэлмэреэ бултадаал хамһажа хэдэг байнабди. Хабар нүхэр Потахиновай намайе социалис мүрысөөндэ урихадань баяр баясхалантайгаар тэрэниинь хүлеэн абаа һэм. Тиигээд мүрысэхэл гээ һаа мүрысэе гэжэ ажалдаа хамсыгаа шуужа ороһон байгааб,—гээд нүхэр Томилов үгэеэ дүүргэнэ.

Совхоздо кукуруза ургуулагшадай дүн гаргагдажа, эдэнэрэй дундаһаа гектарай 780 центнер (дунда зэргээр) кукурузын ногоон набшаһа суглуулһан Томиловай звено эрхимлэбэ. Энээнэй хажуугаар энэ нүхэрнай туршажа үзэхын тула 0,5 гектар газарта буурсагтай кукуруза ургуулжа байнхай.

Мүнөө Түнхэнэй аймагай совхоз, колхозуудта кукуруза хуряалга дүүрэжэ, эндэ ажаллаһан машина, техникэнь гаряа хуряалгада сүм элсүүлэгдэбэ.

Б. Цыремпилов,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Кукуруза ургуулагша Бальжин Шабагаевич Потахинов һүүлшынгээ участок дээрэ. 2. Александр Томиловай звено силос даража байна.

Фотонь авторай.

Республикын колхоз, совхозуудта ороохо таряа, овощ гүрэндэ худалдалгын ябаса тухай

1962 оной сентябриин 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	бүхыдөө худалдаһаниинь: ороохо таряа	овощ
Загарайн	11	14
Мухар-Шэбэрэй	2	3
Сэлэнгын	4	55
Тарбагатайн	26	7
УЛААН-ҮДЫН УПРАВЛЕНИ	8	25
Баргажанай	22	8
Кабанскын	9	3
Прибайкалиин	4	2
Түнхэнэй	16	4
КАБАНСКЫН УПРАВЛЕНИ	14	3
Бэшүүрэй	12	9
Зэдын	0,2	1
Захааминай	—	1
Хяагтын	6	3
ХЯАГТЫН УПРАВЛЕНИ	7	5
Яруунын	—	—
Хориин	10	—
ХОРИИН УПРАВЛЕНИ	4	—

Коммунизм байгуулгада хүдөөгэй ажалшанай үүргэ дээшэлүүлхэ

Социалис Ажалай Герой, Житомирско областиин «Первое мая» колхозой звеное даагша Н. Г. Загладын «Таряашан нэрээ хүндэлэгты!» гэжэ статья тухай КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюро тогтоол абаба. Шэнэ общество байгуулгада хүдөөгэй ажалшанай үүргэ тухай, ажалда, ниитын зөөри зөөшэдэ коммунис ёһоор хандаха хэрэгые хүмүүжүүлхэ, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ шухала асуудалнууд статья соо табигданхай гэжэ тогтоол соонь тэмдэглэгдэнэ.

Россин Федерациин хүдөөгэй ажалшад Н. Г. Загладын бэшэгые ехээр һайшаана, эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

Партиин обкомууд, крайкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, КПСС-эй райкомууд, колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд Н. Г. Загладын энэ бэшэгтэй колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, алба хаагшадые танилсуулха ёһотой гээд КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюро уялгалба. Тиигээд энэ бэшэг соо табигдаһан асуудалнуудые партийна суглаан, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, колхозник, совхозой хүдэлмэришэн, мэргэжэлтэ, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй даабарита хэрэгэйнгээ түлөө материальна, моральна харюусалгатай байха хэрэгые улам дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалха ушартай гэжэ тэндэнь заагдана.

Партийна организацинууд эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие улам һайжаруулха, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй туйлаһан хэмжээндэ хүрэмөөр коллективүүдэй ажалладаг болохын түлөө тэмсэхэ болоно.

Партиин обкомууд, крайкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, КПСС-эй райкомууд хадаа албадан захирха, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй орондо хүдэлхэ ябадалые болюулха, колхоз, совхозуудай ажалда тэдэнэй дүүргэхэ үүргые дээшэлүүлхэ ёһотой. Нигэжэ КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюро уялгалһан байна.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

100 жэлэйнь ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Буряад орондоо арадай гэгээрэлые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байһыень хараадаа абажа, үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо Президиумэй гэшүүн Г. ЦЫДЫНЖАПОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1962 оной сентябриин 7.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин бии болоһонһоо хойшо 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, мүн арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй һургуулиин Габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ** иимэ хүнүүдтэ олгохо:

1. Иванова Антонина Викторовна—англи хэлэнэй багша.
2. Ригзино Балдан Ригзинович—географиин багша.
3. Фалалеева Мария Яковлевна—эхин классуудай багша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР -эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо Президиумэй гэшүүн Г. ЦЫДЫНЖАПОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1962 оной сентябриин 7.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин бии болоһонһоо хойшо 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, һургуулида үни удаан, һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. Белевич Валентина Антоновна—эхин классуудай багша.
2. Главин Алексей Васильевич—физикын багша.
3. Любимская Александра Федоровна—химиин багша.
4. Панюгин Иван Дмитриевич—һургуулиин директор.
5. Таволжанская Мария Васильевна—эхин классуудай талаар һуралсалай талые даагша.
6. Таракановская Нина Александровна—эхин классуудай багша.
7. Третьякова Мария Павловна—эхин классуудай багша.
8. Урнышева Пелагея Никитична—ород хэлэ ба литературын багша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо Президиумэй гэшүүн Г. ЦЫДЫНЖАПОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1962 оной сентябриин 7.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

1-дэхи барилгын трестын Тимлюгэй барилга-хабсаралгын управлениин хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Үйлэдбэриин һуралсалтай Кабанскын политехническэ юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин байшан барихадаа үйлэдбэриин һайн үрэ дүн харуулһанайнь түлөө, мүн энэ һургуулиин 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. Волошина Екатерина Семеновна—малярнуудай бригадир.
2. Елистратов Алексей Романович—мастер.
3. Карнаухов Николай Дмитриевич—дархашуулай бригадир.
4. Турин Анна Райнгольдовна—штукатуршан.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо Президиумэй гэшүүн Г. ЦЫДЫНЖАПОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1962 оной сентябриин 7.

Политэмхидхэлшын туһаламжаар

Хүн зондоо хүндэтэй, түбшэн зохид зантай, түргэн шуумар залуу наһатай Василий Бадармаев политэмхидхэлшээр Бэшүүрэйнгээ совхозой Дабаатын отделенидэ ерээ юм. Ажалай дүй дүршэлтэй Василий Бадармаев үшөөшье бодолгото болонгүй, нэн түрүүн, тус отделениин партийна эхин организациин секретарь Цыдып Бадмаевтай ургаса хуряалгын үедэ ябуулха ойлгуулалмажын хүдэлмэриин түсэб табяад, тэрэнээ бэелүүлжэ ороо һэн.

Олон коммунист, комсомолшууд таряа хуряалгада хабаадуулагдаа, агрегат бүхэндэ агитаторнууд томилогдоо. Агитатор нүхэд Цыденжап Гармаев, Батомунко Цыренов гэгшэд үдэр бүри уласхоорондын, гүрэн дотороо боложо байһан һонинине улад зондо дуулгана. Агитатор Бадбасан Дагбаев механизаторай ажалай түлбэри тухай хэлэжэ үгэнэ. Политэмхидхэлшэ нүхэр Бадармаев уласхоорондын байдал тухай һонирхолтой лекци уншаа.

Эндэхи механизаторнууд үдэр бүри шэнэ газетэ, журнал абажа һонирхон уншадаг. Залаатада хүдэлдэг хүнүүдтэ зохистой байра түхеэрэгдэнхэй. Тусхай нүүдэл вагон бии, «дайшалхы хуудаһан» гаргагдана, уряа лозунгнууд, социалис мүрысөөнэй дүн харуулха самбар бии. Мүрысөөнэй дүн хододоо гаргагдана. Шалгарагшад самбарта бэшэгдэнэ, тэдэндэ дамжуулгын вымпел барюулагдана.

Политэмхидхэлшэ Василий Бадармаев Ставрополиин хизаарай «Темижбекский» совхозойхидой түрүү дүй дүршэл тухай комбайнернуудта хөөрэжэ үгөө һэн. Эндэхи механизаторнууд ургаса хуряалгадаа түрүү арга хэрэглэн, машина техникээ үдэр һүнигүй хүдэлгэнэ. Залаатын үргэн ехэ полиин дунда эндэшье, тэндэшье миралзаһан галнуудые һүниин харанхыда харахат. Комбайнер Цыденжап Цыренов, трактористь Бадма Гончиков баал болгон хуряаха түхеэрэлгэтэй «С-6» комбайнаар халаан соогоо 14 га хадаха даабаряа 30—35 гектарта хүргэнэ, тус агрегадай хоёрдохи халаанда хүдэлдэг комбайнер Бато Чимитцыренов, трактористь Николай Цыдендоржиев баһал халаанайнгаа даабарине 200 процент дүүргэнэ. Эдэмнай «Темижбекский» совхозойхидой дүршэлые ёһоороол хэрэглэжэ байһан комбайнернууд бшуу.

Лафетнэ жаткын комбайнер Мунко Ринчинов «ЖБ-4,6» комбайнаар халаан соогоо 12 га хадаха даабаритай аад, 30 гектар сабшажа, баһал магтаалтай ябана.

Эндэ хамтын хоол эмхидхэгдэнхэй.

Отделениин механизаторнууд богонихон болзорто гээлтэ хоролтогүйгөөр таряагаа хуряажа дүүргэхые оролдоно.

Д. Цыденжапов.

Булат ЖАНЧИПОВ

Үглөөгүүр Бүтүүгэй Хойморто

Үргэн Бүтүү сэлгэ Хоймортош
Үүрэй толоноор үзэгдөөгүй
һайхан —
Мундуухан һахалтай шэниисын
далай
Мүлюухэн шүүдэрээр мүнгэтэһэн
зурагтай.

Үнгэрһэн жэлнүүдэйш хуудам
талые
Үргэн нюруудаш обёоржо ядааб,
Талын шубууханай шадалааралаа
дуулахые
Таряалангай захада һайхашаан
шагнааб.

һарбагар жаахан һаарал
шубуухан
һагсаганан удаан дуугаа
татахадаа,
һархагар залаата Хоймор нютагаа
һайхашаан намда дуулана хаяа.

...Нахидай саанаһаа наранай толон
Намжааран тэнгэреэр туяарна.
Үнгэрһэн жэлнүүдэй хуудам тала
Үрдам долгилон халюурна.

Хүбшын булагуудай хүгжэм доро
Хүсэлэн ургаһан таряалан
Үргэн Бүтүүгэйм сэлгэ Хойморы
Үлгыдэн байбал, шэмэглэн!

Түрүү хонишоной жэшээгээр

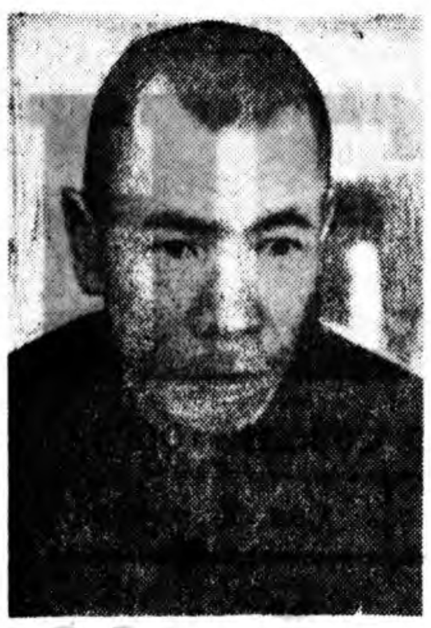
Артельдээ эгээл түрүүлэн ажахын тоосоондо ороһон ахалагша хонишон нүхэр Сампиловай бригада бүхы хонидоо имагтал искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ эртээнһээ онсо анхарал хандуулһан байха юм. Нёдондошье эдэнэр 100 хониһоо 93 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээд, колхоздоо эрхимлээ һэн.

Энэншье жэлдэ ехэ хонин бүриһөө хурьга абаха зорилгоёо хэрэг дээрээ бэелүүлхын түлөө оролдожо байна. Мүнөөдөө бүхы хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргээ. Тиихын хажуугаар өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ, тэжээл бэлдэжэ абана.

Өөрөө нүхэр Сампилов, олон жэл удаагуур һайн амжалта туйлажа байһанайнгаа түлөө «Социалис хүдөө ажахын отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай юм. Туйлаһанаараа һанаагаа амархые огто мэдэхэгүй эдэнэр эрнэ хүсэеэ улам шангадхан ажаллана. Тэдэнэй жэшээгээр артелиинь хонишод тон ойрын болзорто хонидоо бүхыдэнь үрэжүүлжэ дүүргэхээр шиидэнхэй.

С. БИЛИКТУЕВ.

Сэлэнгын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

Зэдын Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой малшад, хонишод партиингаа Центральна Комитедэй мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна.

Мүнөө колхозой түрүү хонишодой нэгэн Гомбо Батожапович Балсановай даадаг ажахын тоосоондо ороһон бригадыхид үбһэ тэжээл бэлдэхэжэ, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ сүлөө тухагүй ажаллана. Эдэнэр байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Балсанов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Адууһа малдаа— бардам тэжээл

Үбһэ ногооной баян ургаса абахын тулада Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговодууд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Сабшалангай газар дээрэ 1000 гаран тонно наг шэбхэ зөөгдэжэ үтэгжүүлэгдэһэн, хабар эртэ олон гектарынь уһалагдаһан байгаа.

Тэжээл бэлэдхэлгые эмхитэйгээр ябуулхын зорилгоор колхозой правлени, партийна комитет үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие эртэһээ түсэблэн 25 звено эмхидхээ һэн. Тэдэнэй олонхинь коммунистнууд хүтэлбэрилөө. Хуряалгын эхинһээ хойшо олон звенонууд ажалдаа шалгарһан байха юм. Жэшээлхэдэ, коммунист Дугар Эрдынеевэй (1-дэхи МТФ) даадаг звено түрүүшын 10 хоногто 600 центнерэй оронда 850 центнер үбһэ соможо, түсэбөө 141 процент дүүргэбэ. Тэрэшэлэн Ламажап Базаровай, Дамба Очировай хүтэлбэрилдэг звенонууд һайнаар ажаллажа, түсэбөө 124—126 процент дүүргээ.

Хоёрдохи декадын дүн гаргахада, тус колхозойхид түсэбөө 101 процент дүүргэһэн, бүхыдөө 10 мянга 534 центнер үбһэн һүрилэгдөө. Мүнөө хамта 31 мянга гаран центнер үбһэ соможо абаад, 5057 тонно силос дараад байнхай. Имагтал коммунистнуудай ажалаа һайнаар ударидаһанай ашаар тус колхозойхид ехэ амжалта туйлаа.

Т. Харинаев.

У ТАНАЙ ХАНДАЛГАДА СОВЕТС[КЭ] ПРАВИТЕЛЬСТВЫН УГЭҺЭН ХАРЮ[У]

МОСКВА, сентябриин 6. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретариин уялга дүүргэгшэ У Тан Конгын асуудалаар ООН-ой гэшүүдтэ хандаһан юм. Энэ хандалгадань Советскэ правительство харюу эльгээгээ.

Конгодо тохёолдоһон аюултай байдал тухай У Тан һанаата болоно. У Танай һанаата болоһон ушар зүб байна гэжэ Советскэ правительство тэмдэглэнэ. Тиигэжэ харюугайнь бэшэг соонь хэлэгдэнхэй.

США-гай, Англиин, Франциин, Бельгиин правительстванууд Конгодо тохёолдоһон гашуудалта байдалай гол гэмтэд болоно. Эдэнэр Конгын Республикада, тэрээнтэй хүршэ оронуудта эзэрхэн байдаг уласхоорондын монополинуудые үмөөрнэ гэжэ Советскэ правительствын харюугай бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ.

Эдэ оронууд һая бии болоһон гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ улам улам ехээр хамаардаг боложо байна гэжэ Советскэ правительство мэдүүлнэ.

Конгодо байдаг ООН-ой сэрэгэй командовани Аюулгүйн Соведэй, ООН-ой Генеральна Ассамблейн резолюциин дүүргэлтые хангаха хэмжээнүүдые сэхэ шууд абанагүй. Үнэндөө колонизаторнуудай аша туһада ажаллана гээд Советскэ правительство тэмдэглэнэ.

Конгодо бэелүүлхэ хэрэгүүдэйнгээ түсэб тухай США, Англи, Франци, Бельги хэлсээнүүдые хэбэ гэжэ һаяхан мэдэгдэбэ. Эдэ хэлсээнүүдтэ хабаадагшад хуушанайнгаал зорилгонуудые табина. Тиигэжэ Конгын Республикые нэгэдүүлхэгүй, уласхоорондын монополинуудай табимал Чомбе гэгшын байдалые бэхижүүлхэ, Конгын түбэй правительствын байдалые һуладхан муудхаха һэдэлгэтэй бшуу. Иигэжэ Советскэ правительствын харюугай бэшэг соо заагдана.

Конгын асуудалые имагтал Конгын арад зон, Конгын Республикын правительство шиидхэхэ аргатай, шиидхэхэ ёһотойшье гэжэ СССР-эй правительство тэмдэглэнэ. Энээниие бэелүүлхын зорилгоор Конгын дотоодын хэрэгүүдтэ баруун гүрэнүүдэй хамаарха ябадалые болюулха шухала. Конгын Республикын правительство хадаа амяарлан гараһан катангынхидай гадаадын оронуудтай сэхэ холбоотой байха хэрэгые болюулха хэмжээнүүдые зохёоһон юм. Эдэ хэмжээнүүдыень дэмжэхын түлөө боломоор алхам хэгдэхэ ёһотой.

Катангын амяарлан гарагшадтай ямаршье холбоо харилсаагүй болохыень, эдээндэ ямаршье туһаламжа үзүүлхэеэ ООН-ой гэшүүд байһан бүхы гүрэнүүдэй болихыень Советскэ правительство дурадхана. Ороноо нэгэдүүлхэ талаар Конгын Республикын правительствын гаргадаг оролдолгые ООН-ой зарим гэшүүд — оронууд тоодоггүй байна. Аюулгүйн Совет, ООН-ой Генеральна Ассамблей Конгын Республикын правительствын гаргадаг оролдолгые тоодоггүй эдэ гүрэнүүд тушаа ООН-ой Уставаар хараалагдаһан хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Конгодо байдаг хариин сэрэгэй, мүн эдэндэ алба хэдэг, хүнүүдые, политическ... мэршэдые, Катангад... гэгшын засаг түрэдэ... алба хэжэ байһан бүх... дые дары тушааха, ти... лэжэ гаргаха ши... Аюулгүйн Совет, Ге... Ассамблей абаһан ю... шиидхэбэриие хойш... гүйгөөр хүсэдөөр б... лэ байгаа һаа, Конгын... лика түргөөр нэгэд... һэн. Тиигэжэ ООН х... орон тушаа өөрынгө... дүүргэхэ байгаа гэжэ... скэ правительство то...

Хариин монополи... тангын амяарлан га... туһаламжа үзүүлхээ... түлөө шанга хинал... тогтоогдохо ушартай... Энэ талаар Конгын Р... кын правительствада... туһалжа шадаха һэн.

Эндэ заагдаһан хэм... нэгэ һарын туршада... лэгдэхэ болоно. Эдэ... нүүдэй бэелүүлэгдэһэ... лээр ООН-ой сэрэгүү... Республикаһаа гаргаг... той гэжэ Советскэ пр... ство тоолоно.

Баруун Берлинэй байдалые һайжаруулхын тү[лөө]

(США-гай, Великобританиин, Франциин правительствану[удта] Советскэ правительствын эльгээһэн ното)

МОСКВА, сентябриин 5. (ТАСС). 1962 оной августын 24-дэ, 27-до США-гай правительствын гаргаһан нотонуудтай дашарамдуулан, Советскэ правительство иигэжэ тэмдэглэнэ. Великобританиин, Франциин правительстванууд шэнги США-гай правительство Баруун Берлиндэ тохёолдоһон мүнөөнэй байдалые үгөөрөө мэдэрдэг аад, бодото хэмжээнүүдые абадаггүй байна. Тиигээд Баруун Берлиндэ һүүлэй үедэ тохёолдоһон байдалай түлөө харюусахагүй гэһэн һэдэлгэ гаргана. Баруун Берлинэй, Баруун Германиин фашис этэгээдүүдэй харата муухай аашануудые болюулхын түлөө тусхай хэмжээнүүдые абаха хүсэлгүй. Гадна США-гай правительство эдэ фашис этэгээдүүдэй харата муухай аашануудые дэмжэхэ һэдэлгэ гаргана. Гэхэтэй хамта эдэ харата муухай аашануудынь эб найрамдалда, уласхоорондын аюулгүй байдалда ехэ хойшолонтой байжа болохо.

США-гай, Великобританиин, Франциин правительствануудта Советскэ правительствын эльгээһэн ното соо харата муухай аашануудые тодорхойлһон олон жэшээ дурдагдана. США-гай, Англиин, Франциин Баруун Берлиндэ байдаг эзэмдэлгын засагаархид эдэ харата муухай аашануудай түлөө харюусаха ёһотой. Америкын эзэмдэлгын засагаархидай хэмжээнүүдые абадаггүй дээрэһээ галзууршаһан фашис дээрмэшэд Советскэ Армиин сэрэгшэдтэ, Берлиндэ байдаг СССР-эй посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэдтэ сэхэ добтолһон байна бшуу. Иигэжэ сэрэгэй алба хэдэг гурбан хүн шархатаа Совет сэрэгшэдэй хүлеэсэтэй, баруу байһанай ашаар энэ ушар шахардуу, аюултай болгогдоогүй.

Совет түлөөлэгшэдэй аюулгүй байха хэрэгтэ добтолһон гэмтэдые хэһээхэ тухай СССР-эй правительство хуулита ёһоной эрилтэ табиһан юм. Энэ оной августын 27-до США-гай правительствын гаргаһан ното соо энэ эрилтэ тухай дурдагданагүй гээд Советскэ правительство тэмдэглэнэ. США-гай правительство Баруун Берлинэй хорото зорилготой этэгээдүүдые үмөөрнэ Боннай, Баруун Берлинэй дайн байлдаа жүрөөдэгшэдэй эрилтэнүүдэй дүүргэдээгүй һаань, шэнэ «хойшолонгууд» тохёолдохо гэһэншүүгээр США-гай правительство занахашуу болоно. Гэхэ зуура ГДР-эй засагаархид хилэ дээрээ бэеэ хамгаалха хэмжээнүүдые беэлүүлһэн юм. Харин эдэ бэеэ хамгаалха хэмжээнүүдээ болюулагты гэһэн эрилтэ дай жүрөөдэдэг этэгээдүүд табина бшуу. США-гай баримталдаг иимэ хараа шугам хадаа ФРГ-гэй, Баруун Берлинэй фашис этэгээдүүдэй аашануудые нюунгүйгөөр, сэхэ дэмжэһэн хэрэг болоно гээд Советскэ правительство тоолоно. Иигэжэ тэндэхи фашис этэгээдүүдэй шэнэ харата муухай хэрэгүүдээ бэелүүлхыень һайшаан зоригжуулна. Иимэрхүү харата муухай аашануудай гаргагдаа һаань, совет түлөөлэгшэдэй, сэрэгшэдэй аюулгүй байдалые хангахаар шухала зохистой хэмжээнүүд абтаха болоно гэжэ Советскэ правительство уридшалан һануулна.

Баруун Берлиндэ тохёолдоһон һүүлэй аашанууд юу харуулнаб гэхэдэ, энэ городто бэелүүлэгдэдэг эзэмдэлгын гуримые хархис этэгээдүүд далабша болгоно. СССР-тэ, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү элдэб хорото хэрэг эмхидхэгшэд, дай жүрөөдэгшэд, милитаристнууд зоргоороо эндэ аашална.

Гитлеровскэ Германиин эзэрхэг түримхэй добтолгодоо бэлдэжэ байһан үеынхи шэнги замаар Баруун Берлин, ФРГ дабшажа ябана гээд Советскэ правительствын ното соо тэмдэглэгдэнэ. Хэрбээ үһөө мэеэгээ абаха дай жүрөөдэдэг Баруун Германиин милитаристнуудһаа э... дын мүнөөдэр ду... һаань, хүн түрэлтэн ш... һата муухай дайнд... дуулагдаад байха һэн.

Зүгөөр манай үе с... руун Германиин ми... нуудай, тэдэнэй тү... дай ямаршье эзэрхэ... хэй аашануудые уса... люулха хүсэнүүд бии... харата муухай хэ... лүүлхын түлөө тэһэр... нүүдые суглуулха, ми... то хэрэг үүсхэхын з... Баруун Берлиние х... ябадалые усадхахы... эдэ хүсэнүүд сэхэ ш... сэхэ байна.

США-гай, Великоб... Франциин правител... «тохёолдоһон таагүй... лые зүбшэн хэлсэхэ»... гэжэ дурадхана. Хар... байдалые үндэһөөрн... руулха—Германитай... говор баталха, энэ... һуури дээрэ Баруун... дэхи байдалые һай... шухала гээд Советс... тельствын ното соо... Германиин асууда... лан ёһоор шиидхэж... Берлиндэ тохёолдоһ... лые һайжаруулха ту... гай, Великобритани... циин правительст... Советскэ правитель... дэшье үгээ ойлгол... лэн.

Тоосоото-һунгалтын партийна суглаанууд

Партийна эхин организацинуудта тоосоото — һунгалтын суглаанууд ойрын үе соо хаа хаанагүй эхилхэнь. Эдэ суглаанууд коммунистнуудай ажабайдалда ехэ ушар хододоо болодог байна. Эдэ суглаанууд партийна организацинуудай эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин хэмжээе нилээд һайнаар, удаан болзор соо тодорхойлдог юм.

Мүнөөнэй тоосоонууд болон һунгалтанууд түсгаар шухала удха шанартай. Эдэнэр хадаа партиин шэнэ Программа болон Уставые баталан абаһан КПСС-эй XXII съездын һүүлээрхи түрүүшын суглаанууд болохо байна. Эдэ түүхэтэ документнүүдэй үндэһөөр олон миллион коммунистнууд үнгэрһэн жэлдэ өөһэдынгөө организацинуудай, тэдэнэй һунгагдадаг органуудай хэһэн ажал ябуулгые, өөһэдынгөө хүдэлмэриие али бүхы талаһаань, эрилтэ ехэтэйгээр зүбшэн хэлсэхэ, дутуу дундануудые элирүүлхэ, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалха байна.

Парти хадаа эхин организацинуудтаа ехэ эрилтэ табидаг. Эдэ организацинууд арад зоной гүн дунда хүдэлдэг, парти хадаа тэдэнээр дамжуулан ажалшадые хүтэлбэрилдэг, өөрынгөө политикые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлдэг юм. Эгээл эндэ, партиин эхин эмхинүүдтэ ажахын болон соёл культурын байгуулалтын элдэб олон янзын, тон шухала асуудалнууд шиидхэгдэдэг, партиин үзэл сурталые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлдэг коммунист хүмүүжэн ургадаг. Организаци бүхэнэй ямараар ажа байдагһаа, ажалаа эрхилдэгһээ, Программын болон Уставай эрилтэнүүдтэ хэр тааруугаар бодото ажал ябуулгаяа бэелүүлдэгһээнь манай бүхы ажал хэрэгэй амжалта нилээд дулдыдадаг.

Манай парти дотор 300 мянга шахуу эхин организаци бии. Коммунис байгуулалтын үргэн ехэ фронтын элдэб һалбаринуудта хүдэлхэдөө эдэ организацинууд олон ниитын угаа ехэ зохёохы хүсэ шадалые үүсхэдэг, хүнүүдые зоригжуулха агууехэ ажал хэрэг бүтээлгэдэ тэдэниие хүтэлдэг юм. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын, олон ниитын шэнэ харилсаа тогтоохын, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын түлөө тэмсэл хадаа парторганизаци бүхэнэй гол анхаралаа хандуулдаг зүйл болоно.

Хамагай түрүүндэ заводой, барилгын, колхозой, совхозой, эмхи зургаанай хүдэлмэриин бодото үрэ дүнгөөр, КПСС-эй Программа болон Уставай эрилтэнүүдые, партиин директивэнүүдые бодото хэрэг дээрэ хэр һайнаар бэелүүлдэгээрнь партийна организациин ажал ябуулга сэгнэгдэхэ байна. Энэ яһала ойлгоотой. Юуб гэхэдэ, предприятинуудай, колхоз, совхозуудай түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ, доторойнь арга боломжонуудые эрхимээр хэрэглэлгэдэ олониитые элсүүлэн эмхидхэхэ, наука болон техникын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гээшэ эхин организациин шухалын шухала зорилго болоно бшуу. Эхин организаци хадаа социалис мүрысөө толгойлхо, ажалшадай эдэбхи хэшээл хүгжөөхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, өөрынь үные хямдаруулха ябадал хангаха, хойшо булялдадаг, хойрог нобшо ябадалтай, гүрэнэй журам эбдэлгэтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ үүргэтэй.

Манай арад Коммунис партиин хүтэлбэреэр ехэ амжалтануудые туйлаа. Долоон жэлэй түрүүшын хахадай дүнгүүд энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ. Зүгөөр туйлаһанаараа һанаагаа амархагүй, бии байһан арга боломжонуудаа элирүүлжэ, ашаглаха шухала гэжэ парти һургадаг. Тиихэдэ предприяти бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ иимэ резервнүүд бии. Олон завод болон фабрикын үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэдэггүй, наука, техникын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ һулаар нэбтэрүүлдэг, үйлэдбэриин барилгануудые, байрын гэрнүүдые, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудые бариха, ашаглалгада үгэхэ болзорнуудай олон нютагуудта сахигдадаггүй ябадалтай партийна организацинууд эбсэжэ шадахагүй байна. Олон колхоз, совхозуудай урагшаа дабшадаггүй, газараа муугаар ашагладаг, муу ургаса абадаг, ороохо таряа, мяха, һү, бусад продуктнуудые удаанаар элбэгжүүлдэг байһые обёоронгүй гаража болохогүй.

Партийна организаци бүхэн урагшаа хаража, холынгоо хараа замые обёорхо, шэнэ туйлалтанууд тээшэ эрмэлзэхэ, дутуу дундануудые зоримгойгоор элирүүлхэ, олониитые үргэнөөр хабаадуулан хүдэлмэреэ һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалха, тэдэниие оролдосотойгоор бэелүүлхэ зэргэтэй. Ажал хэрэгэй амжалта тодорхойлдог хүдэлмэриин гол һалбаринуудые ходоодо хаража байха, үүсхэл эдэбхи гаргаха, эрилтэ ехэтэй байха оршон байдал бии болгохо гээшэ партийна организациин уялга болоно.

Экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, коммунизм байгуулагша —хүн тухай коммунистнууд хододоо һанаагаа табиха ёһотой. Юуб гэхэдэ, хүнэй ажалаар, хүсэлэл оролдолгоор олониитын баялиг, материальна болон оюун бодолой бүхы баялигууд байгуулагдадаг. Эдэ хүнүүдэй аша туһын тулада ленинскэ парти тэмсэл хэдэг, ажалладаг байна. Ажалай болон ажаһуудалай эрхэ байдалда, гэр байрын барилгада, худалдаа наймаанда, столовонууд болон хүүгэдэй яслинуудай байдалда, медицинскэ туһаламжа үзүүлгэдэ, хүнүүдэй сүлөөтэй сагаа болбосоноор үнгэргэлгэдэ эдэ бүгэдэдэ коммунистнууд саг үргэлжын анхарал хандуулха ёһотой.

Партийна организацинууд ажахын бүхы һалбаринуудта, мүн ямар нэгэн асуудал шиидхэлгын өөһэдһөөнь дулдыдадаг хүн бүхэндэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ ехэ арга боломжотой. Үйлэдбэриин болон худалдаа наймаанай предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, проект зохёодог эмхи зургаануудай, конструкторска бюронуудай, научно-шэнжэлэлгын институдуудай үйлэдбэритэй сэхэ холбоотой эхин парторганизацинуудта захиргаанайнгаа ажал ябуулгые хинаха эрхэ олгогдожо, нүлөө ехэтэй тиимэ түгэлдэр арга зэбсэг үгтэһэн байна бшуу. Энэ эрхэ ямараар хэрэглэгдэнэб, партком, бюро, хиналтын талаар комисси хэр шууд сахээр ябуулга хэдэг байгааб, коммунис хиналтын прожекторэй үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые гэрэлтүүлхын тулада юу хэхэ хэрэгтэйб —эдэ бүхы асуудалнуудаар суглаанууд дээрэ һанамжанууд тухайгаа үргэнөөр хөөрэлдэхэ хэрэгтэй.

Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэ коммунис байгуулалтын тон шухала хуби болоно. Соёл сурталай хүдэлмэри саашадань шангадхаха, тэрэнэй нүлөөе дээшэлүүлхэ гээшэ партиин бүхы организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Урдань парторганизацинуудай зарим секретарьнууд суглаан дээрэ тоосоходоо, иигэжэ хэлэдэг байгаа: «Иигээд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай хэдэхэн үгэ хэлэхэмни». Иимэ үе саг үни үнгэрөө. Соёл сурталай хүдэлмэриие тоодоггүй ябадалые парти эрид шууд буруушааһан байна. Соёл сурталай болон эмхидхэлэй ажал ябуулга хоорондоо таһаршагүй холбоотой—этигүүлэн үнэншүүлхэ, хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай ажал ябуулгын үндэһэ һуури болоно. Соёл сурталай хүдэлмэриин амжалта болон нүлөө ехэтэй байлга эхин парторганизацинуудай үүсхэл эдэбхиһээ, шадамар һайн ажалһаа, партиин Программые дүүргэхын түлөө, тэрэнэй политикые, тэрэнэй уряа лозунгнууд болон директивэнүүдые бэелүүлхын түлөө эхин парторганизацинуудай хэр эдэбхитэйгээр тэмсэһэнһээ дулдыдаха гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет заана. Коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ эхин парторганизацинуудай дүүргэдэг үүргэ угаа ехэ юм. Эгээл иимэһээ соёл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин байдалые тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, дутуу дундануудые зайсуулха, хүнүүдэй ажал хүдэлмэри болон ажабайдалда соёл сурталай хүдэлмэриин нүлөөе шангадхаха үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые хараалха гээшэ илангаяа шухала байна.

Коммунистнуудай эдэбхитэй, ушар ёһо мэдэдэг, дайшалхы ёһоор нягтаар жагсанги байдаг дээрэһээ эхин организацинууд хүсэ ехэтэй байдаг. Мүнөөнэй шатада партиин гэшүүн бүхэнэй үүргэ болон харюусалга илангаяа дээшэлнэ. **Партиин Устав хадаа ажалда коммунис ёһоор хандалгын жэшээ харуулха, соёл сурталай талаар хатуужанги байха, дутуу дундануудта, зээриин хойноһоо шунахайралгада, хубалза ёһоор зайгуулталгада эбсэшэгүй байха, хүнүүдтэ анхарал ехэтэйгээр хандаха, парти болон арадта үнэн сэхэ байха эрилтэ коммунистын үмэнэ табина. Коммунис ёһо заншалай үндэр дээдэ гол ёһонуудые батаджахын түлөө тэмсэлдэ коммунист үльгэр жэшээ харуулха ёһотой»** гэжэ Н. С. Хрущев КПСС-эй XXII съезд дээрэ хэлээ һэн.

Ленинскэ партиин олон миллион гэшүүд өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри, ажабайдалаар коммунистын хүндэтэ нэрэ зэргые нэрэтэй солотойгоор харюулна, ажалшадай зүгһөө ехээр хүндэлэгдэнэ. Партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гуримые, хамтараа хүтэлбэрилгын гол ёһые һэргээлгэ, парти доторой демократиие, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгые хүгжөөлгэ коммунистнуудай эдэбхи хэшээлэй үзэгдөөгүй ехээр ургалгада туһалаа. Партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гуримай хэр зэргээр сахигдадаг байһанда, өөрынгөө организациин ажал ябуулгада коммунист бүхэнэй эдэбхитэйгээр хабаадахын, үүсхэл гаргахын, дутуу дундануудые, тэрэнэй түлөө зэмэтэйшүүлые айнгүйгөөр элирүүлхын, шүүмжэлхын, дутуунуудые зайсуулхын тулада таарамжатай эрхэ байдалай бии болгогдодог гү, али болгогдодоггүй байһанда тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ анхарал хандуулагдаха ...

Тоосоото һунгалтын ... партийна ажабайдалай л... ёһо сахиха талаар ж... үгэхэ байһаниинь ойл... суглаануудай һайнаар, ... лай талаар үндэр хэм... мунистнуудай эдэбхитэй... далгатайгаар, шууд сэхэ ... болон өөрыгөө шүү... үнгэргэгдэхын тулада ... гаргаха шухала байна.

Өөрынгөө эхин орга... хүтэлбэрилхы органууд... али паркомуудые к... суглаанууд дээрээ һунг... Партийна органуудай со... үе болоод лэ шэнэлхэ, ... ударидаха талаар КПС... Программа болон Устав... доһон ёһо гуримууд һу... үедэ сахигдаха ёһотой. ... кандидатурануудые дэб... зүбшэн хэлсэлгэдэ к... эрилтэ ехэтэйгээр ханд...

Бүхы юумэндэ—ком... олоор хабаадалгатайгаар ... лэдхэхэ тухай, сугл... үдэр, час, газар тухай ... оролдолго гаргаха хэрэг... нуудые бэлэдхэлгэдэ, ... партийна комитедүүдэй ... нууд болон гэшүүд, п... комуудай, горкомуудай, ... болон крайкомуудай ... даагшанар эгээн лэ ... хабаадалсаха зэргэтэй.

Тоосоонууд болон һ... хадаа КПСС-эй XXII с... хэбэринүүдые бэелүү... партийна эхин орга... хүдэлмэриин дүй дүр... тэдэнэй бүхы ажал ... шадань бүри эдэбхитэй... рэгтэ туһалха, комм... лалтын зорилгонуудые ... мараар шиидхэдэг бол...

(«Правдын» сент...

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной сентябрийн 8.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кабанскын аймагай Шергинэй совхозой түрүү шубуушад: (зүүн гарһаа) Вален... Орлова, Наталия Жилина гэгшэд тахяануудаа эдеэлүүлжэ байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Ажалаараа алдаршаһан хүн

(Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхозой луговод Б. Б. Будаевай дүй дүршэлһөө)

...най хоёрдохи отделени... зар Бальчинович Будаев ...одоор ажаллажа байдаг. ...энээнһээ урагша олохон ...й туршада хүдэлһэн, һай... ажаллаһанайнгаа түлөө ...абаһан, магтаал хайра... ...гэтэ бэшэ хүртэһэн бай-

...маа гэжэ газарта 500 га ...лан нүхэр Будаев даа... ...банхай. Энэ жэлдэ баян ...а абахын зорилгоор ехэ ...мэри ябуулаа. Үнгэрһэн ...р март һарын эхеэр Ба... Бальчинович сабшалан ...аг һубагуудтаа 5 хаал... ...рижа, тэрээгээрээ ур... хэдэн жэлэй туршада ...гдаагүй 127 га бууса... ...е уһалаа. Тиихэдэ энэ ...гурбан километр шэнэ ...малтаа.

...бшалангай газар үтэг... ...хэрэгтэ нүхэр Будаев ...ралаа ехээр табидаг. Үн... ...үбэл, хабартаа даажа ...г сабшалан дээрээ 840 ...наг шэбхэ зөөжэ гарга... уһалхынгаа урда тэрэнээ ...тарааһан байха юм. ...по луговодой оролдосо... ...ор ажаллаһанай ашаар ...ногооной баян ургаса аб-

...Базар Бальчинович арга... ...жалша хүн юм. Сабша... ...һалалгын үедэ үдэр һү... ...мэдэнгүй ажалладаг. Ар... ...хоногоор гэртээшье ошо... ...й. Ургасада хоро хүргэ... ...умбараануудые олоор хю-

дажа ябадаг, — гэжэ сугтаа ажалладаг нүхэрынь Г. Омпонов хэлэнэ.

Энэ жэлдэ Намаагай сабшалан дээрэ Цыбик Лубсановай даадаг бригада ажаллаа. Тус бригадын 8 хүн арбан хоногой туршада ажаллахадаа 1200 центнер, эрхим шанартай үбһэ хуряагаа гэхэ гү, али 30 га газарһаа гектар бүриин 45 центнер үбһэ бэлэдхээ. Мүн үбһэшэд С. Цыдыпов, Д. Санданов, Д. Догдановай бригаданууд ажаллажа, сабшалан дээрэһээ га бүриин 13—18 центнер үбһэ хуряажа абаа юм.

Нүхэр Будаевай сабшалан дээрэһээ нёдондо баһал үбһэн ехээр абтаа һэн. 500 га сабшалан дээрэһээнь хамта 6 мянган центнер үбһэн сомогдоо юм.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсаһан удаагаа нүхэр Будаев энэ жэлдэ бүхы сабшалан дээрээ гектар бүриин 15—18 центнер үбһэ ногоо ургуулхаб гэһэн уялга абаһан байгаа. Тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлээ. Түрүү луговодой даадаг сабшалангай зарим талмай дээрэ бүришье ехэ—га бүриин 65 центнер хүрэтэр үбһэн абтаа.

Сабшалангай газар дээрэ үндэр ургаса ургуулхын тулада гансашье газараа уһална, үтэгжүүлнэ бэшэ, мүн ондоо бусад хүдэлмэри ябуулна. Нүхэр Будаев һубаг, канавануудаа бүри намар байхада заһажа бэлдэдэг. Тэрэнэй сабшалан уһалдаг гол канава аяар 10 модоной газарта, ой модон соогуур гаргагдажа татаатай. Уһаяа хабар эртэ урадхуулхын эрхээр март һарын эхеэр горхоной мүльһэн дээрэ хайр адхадаг юм. Тэрэнь наранда халахадаа мүльһэеэ түргөөр хайлуулна. Тиигээд апрель һарын хуушаар сабшалангаа уһалжа эхилнэ. Тиигэжэ хабар эртэ уһалагдаһан сабшалангынь үбһэ хуряалгын эхилтэр хоёрдохёо уһалагдана. Мүн заримдаа гурба дахин уһалагдана. Гадна нүхэр Будаев сабшалан дээрээ хониной шэбхэ гаргахадаа, тэрэнээ уһанай урасхалда дэбтээжэ, шүүһыень һубагаар урадхаажа тараадаг заншалтай.

Базар Бальчинович мүнөө 67 наһатай. Хорин табан жэлдэ луговодоор ажаллана. Тэрэ Новосибирскдэ болоһон Сибириин хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадалсаа. Мүн хэдэ дахин Москвада выставкэдэ ошоо. Тэрэнэй габьяа ехэ. Олон жэлэй туршада ажаллахадаа өөрынгөө мэргэжэлдэ олон хүниие һургаһан байха. Тэдэнэй тоодо совхозой луговодууд Д. Жигжитов, Д. Баханов болон бусад арбаад хүн тоологдоно.

Совхозойнгоо ажахые хүгжөөлсэхэ хэрэгтэ шударгы үнэншэ ажалаараа олондоо хүндэтэй ябадаг коммунис ажалай ударник Базар Бальчинович Будаевай үшөө ехэ амжалта туйлахань дамжаггүй.

В. Баторов,
Баргажанай Дэрээнэй совхозой хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ.

Адуун тушаа анхарая

...шай нютагай адуун эль... Дамбайн Малаасагай ...анха түрүүн 20 гаран ...тужа Далахай нютагаа ...саһата Сарьдагай хор... ...охи ольторгто 1926 он ...р байрлаад, 250 толгой ...орнь үсхэһэн юм гэдэг. ...шаһандаа хүрэжэ, һар... ...наа абаад, адуун һүрэ... ...тужа сагаан тооһо татуу... Далахай нютагаа бусажа ...даа, иигэжэ дууулаһан

Санага һайхан
дайдаһаа
Сарьдагайнь
хормойдо ерээ
бэлэйб.
Хүлэг туруута
адуугаа үсхэжэ,
Хухюу баяртай
бусаа бэлэйб.

...сахан энэ баримта юу ...лаб гэхэдэ, захын холо ...инаархин адуун һүрэг ...онсо анхардаг байгаа ...даа. Нээрээшье, адуун ...ажахын хүгжэлтэдэ ту... ...ргэхэһөө гадна, ехэл ол... ...мал ха юм.

...лэй үедэ манай колхоз ...үсхэбэрилгэдэ онсо ан... ...табидаг болонхой. Жэ... ...лдэ, хоёрдохи бригадын ...ан, коммунист Ц. Д. ...ев хамта хүдэлдэг нү... ...э 200 шахуу толгой ...харууһална. Энэ хэрэг... ...эн сэдьхэлһээ анхаража, ...а ондо 50 гүүнһээ 48 ...абаад, гарзагүйгөөр ...үлжэ байнхай. Мүнөө ...өөһэдынгөө хүсөөр 120 ...р шэмэтэ һайхан үбһэ ...бэлдэжэ һүрилөө. ...нэ жэлдэ 100 гүүнһээ ...нага абаха гээд, хэлэ... ...хүрэхын түлөө габша... ...шударгыгаар ажаллана. ...Гармаевай ажал бусад... ...шэ боломоор. Мүнөө ...оньһото техникын хүг... ...байбашье һаань, Таба... ...таланууд гэгдэһэн бу... ...ороной үргэн дайдые ...хүлэгэймнай түерээн ...лэг лэ!

Д. Цыренов,
«Байкал» колхозой гэшүүн.

Үбһэн үшөөл ехэ абтаха аад...

Табадахи фермэ Анаагайнгаа совхоз дотор эгээл томохон ажахынуудай нэгэн юм. Эндэ бүхыдөө 11 мянган хонин һүрэг, 1817 эбэртэ боно мал, 400 гахай харууһалагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус фермын ажалшад, малшад олон мянган адууһа малдаа бүхэли үбэл, хабартаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тула унаһан малгайгаа абаха тухагүй хүдэлжэ байна. Мүнөө эндэхи алишье нютагта ябахада ороохо тарянай ургаса хуряажа, үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ байһан бригаданууд олон.

Жэшээлхэдэ, Хужарта гэжэ газарта үнинэй луговод Цыбикжап Сынгуевэй даадаг бригадынхид үбһэеэ сабшажа дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Эндэхид бүхыдөө 4 мянга һайса гаран центнер эрхим шанартай үбһэ һүрилжэ абаад байна.

— Мүнөө жэлдэ оролдосотойгоор уһалһанаймнай, мүн хура бороогой хаһа сагтаа ороһонойнь ашаар бүхы сабшалан дээрэмнай хүнэй бэһэсээ үдхэн тунга ногоон ургаа. Гектарай 25—27 центнер, заримаһаань 30—40 центнер хүрэтэр үбһэн гараа,—гэжэ нүхэр Сынгуев хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн Шэбэртын-Үбэр гэжэ газарта хонишон Г. Г. Дондоковой даадаг ажахын тоосоото бригадынхидай сабшалан дээрэ баһал баян ургаса гаранхай. Эндэ гектар бүриһөө 25 центнер үбһэн абтаа. Тус бригадада үбһэ сабшажа, тармажа байһан агрегадай тракторист А. Цыбикжапов үдэр бүриингөө даабариие хододоо 120—130 процент дүүргэдэг. Мүн һүришэд Арьян Баянов, Норбо Гылыков гэгшэд баһал тэрэнһээ дутуугүй, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

— Бригадамнай мүнөө түсэбөөр хараалагдаһан үбһөө абаашье һаа, үбэлэй хүйтэн, хабарай хагсууда малдамнай хүрөөд, үлүү гараха тэжээл бэлэдхэхын түлөө тэмсэнэ. Энэ жэлдэ манай эндэхи долоон жэлэй һургуулиинхид ажалдамнай ехэ туһаламжа хүргэжэ, үбһөө хаһа сагтань, шанартайгаар лэ абажа байнабди,—гэжэ бригадир нүхэр Дондоков хэлэнэ.

Эндэ Б. Ц. Дондоковой даадаг силос даража байһан бригадынхид баһал ехэ бүтээсэ туйлана. Августын 31-нэй мэдээгээр бригадынхид кукурузын ургаса хуряажа, мүн элдэб ургамал ногоо сабшаад, хамта 5 мянган тонно силос дараа. Тиигэжэ тэдэнэр үнеэн бүридэ 10 тонно, хонин бүридэ 2 центнер силос дарахын түлөө тэмсэнэ.

Гэхэтэй хамга тус совхоздо элбэг ехээр ургаһан үбһэ ногоониинь үшөөл хүсэд һайнаар абтажа бирагданагүй. Жэшээлхэдэ, эндэхи Майла, Шара-Горхон, Зүүн-Аша гэжэ газарта 310 га сабшалангай ногоон ойроо хүртөөгүй һууна. Сабшажа абахашье аргагүй, уһа намагта абташанхай. Энэ газарай намаг хатааха тухай совхозой дирекци, Хориин мелиоративна станциинхидшье энэ гэхэ юумэ хэнэгүй. Хэрбээ тэрэниие хатаагаа һаань, тэндэһээ жэл бүри олохон мянган центнер үбһэн нэмэжэ абтаха юм.

И. Харжеев,
зоотехник.

Хориин аймаг.

СЭДЬХЭЛЭЙ СЭБЭР—БАЯР, АЖАЛАЙ ҮРЭ—АЛДАР

Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара

Үндэр наһатай украин эхэнэр Н. Г. Загладын бэшэһэн бэшэгые уншажа, нэлэнхы ехэ һанал бодолдо эзэлэгдэһэн тухайгаа хэлээдшье яалай. Сэхынь хэлэхэдэ, энэ бэшэг уншаһан лэ хүнэй досоо бодохо бодол, сэдьхэхэ сэдьхэл барагдашагүйгөөр бурьялхал байха.

69 хүрэжэ, үндэр наһатай болоод, һанаа амархан, сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй, һуухадам яаха юм? Энэ зэрэ юумэндэ һанаагаа зобожо, сэдьхэл зүрхөө хүдэлгэһэнэйм юуб? Юрэдөө даланай дабаанда гаража ябатараа юугээ оложо эдихэ, ямар алта зөөри суглуулха гээбиб, хүдэлмэришэ гарайнгаа хүсөөр энэ үе соо олоһон зөөрим гансашье намда бэшэ, мүн аша гушанартамнишье хүрэхэ бэшэ аал? Загладын наһанай зарим үбгэд, хүгшэд иимэ бодолдо абтажашье магад байгаа. Теэд манай совет хүнүүдэй шэнжэ шанар, ушар ёһо мэдэсэнь тиимэ бэшэл гэжэ эндэ үшөө дахин һануулха дуран хүрэнэ.

Совет гүрэнөөр, Коммунис партяар хүмүүжүүлэгдэһэн совет хүнүүд бэшэ хүнүүдһээ эгээл энэ талаараа ондоо байдаг ха юм. Хара амяа хараад, хогшол зөөри гэдэгээ хормой дороо хээд, «газар дээрэ галабшье болог» гээд «нюдэ балай, шэхэ дүлии» һууха хүнүүд манай орондо үгы шахуу бэзэ. Ухаан бодолоороо уула урбуулдаг, бар хүсөөрөө баян дэлгэр байдал тогтоодог хүнүүдшье, үбгэд болон хүгшэдшье—бултадаа хубиингаа хэрэгые хамтын болгожо, хамтынгаа хэрэгые хубиин болгожо һураһан гээшэ. Эгээл иимэ уужам сэдьхэлтэй, үнэр баян бүлэ сооһоо загладанууд урган гарана, эгээл энээнһээ коммунис хүнэй, коммунизмда ажаһууха хүнэй шэнжэ шанар үндэһэлнэ.

Заглада шэнги хүнүүдэй манай Буряад орондошье олон байһаниинь гайхалгүй. Аймаг бүхэндэ ябаад, үнэн сэдьхэлээрээ хөөрэлдөөд байхадаа, совет хүнүүдэй хүсэл бодолоор бидэнэрһээ байха, харин хүнүүдшье омогорходог. Иимэ һаруул һайхан хүсэл эрмэлзэлгэтэй, сэхэ бодолтой, хатуу зоригтой хүнүүд харида хаана байхаб?!

Нүхэр Загладын һанал, хүсэлынь манай байдалда, манай орон соо коммунизм байгуулгын хэрэгтэ бүрин зорюулагдана. Тиимэһээ гүнзэгы ехэ удха шанартай. Гансашье таряашанай бэшэ, мүн бүхы совет зоной ямаршье ажалда хүдэлжэ ябаһан совет эрхэтэн бүхэнэй нэрэ хүндые дээрэ үргэхэ тухай тэрэнэй бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Совет хүнэй хэжэ, бүтээжэ байһан ажал хэрэг агууехэ, тэрэниие юунтэй жэшэхэб? Тиимэ юумэн дэлхэй дээрэ үгы. Түүхэеэ эхилһэн сагһаа хойшо хүн түрэлтэнэй һанажа, бодожо, хүсэжэ байһан һанал хүсэлыень бидэнэр бэелүүлжэ, үльгэр туужые үнэн хэрэг болгожо байнабди. Гэтэр манай ажал хүдэлмэридэ жэжэ божо, хялбар хүнгэн, һальхай һэбхи юумэн дайралдадаг, сэхэ руунь хэлэхэ болоо һаа, бидэнэрэй урагшаа дабшалгада һаалта хэдэг зүйлнүүд бии. Эдэ зүйлнүүд зарим хүнүүдэйшье зүгһөө, мүн арга боломжонуудаймнайшье зүгһөө гарадаг. Тиигэнгүй яахаб? Манай ажал хэрэг олонмиллион хүнүүдэй хүсэл оролдолго, халуун тэмсэл ха юм. Ехэ тэмсэлдэ бэрхэшээл ушарангүй яахаб! Тиимэл хадань оломиллион хүнүүд хабаадуулагдана, туйлай ехэ эд зөөри элсүүлэгдэнэ ха юм. Теэд манай бэрхэшээлнүүд хүгжэлтын, ургалтын бэрхэшээлнүүд гээшэ. Энээниие манай совет хүнүүд һайса мэдэдэг, ойлгодог. Тиимэһээ эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула хүсэ шадалаа зорюулна. Мүн Н. Г. Загладын бэшэг энээниие гэршэлнэ.

* * *

Ажал хүдэлмэреэ үнэхөөрөө бүтээсэтэйгээр, һайнаар ябуулха арга боломжо манайшье республикын колхоз, совхозуудта хэды ехэб, эдэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэн, ашагтайгаар хэрэглээд байбал, коммунизм байгуулгын хэрэг хэды ехээр урагшаа дабшаха байгааб?!

Теэд ажахын олон хүтэлбэрилэгшэдэй, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ажалдаа ёһо тэдыгээр, хайша хэрэгээр, заримдаа хайхарамжагүйгөөр, эзэн бусаар хандаһаншье али олон тойбо ушардагынь мэдээжэ.

Хэды жэшээ харуулая. Мүнөө жэл манай колхоз, совхозууд тарянай баян ургаса ургуулаа. Гансал гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэй. Тиихын тула һайн бэлэдхэл хангаха гэжэ хүдөөгэй ажалшан бүхэндэ мэдээжэ байгаа. Тиигэбэшье зарим колхоз, совхозууд энээндэ муугаар бэлдээд, мүнөө таряа хуряалгаяа унжагайруулжа байна. Хэдэн жэл удаагуур бага ургаса абадаг байһан Хориин аймагай совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд илангаяа муугаар бэлдээ. Эндэ элдэб олон шалтагаан дурдагдаал, августын һүүл болотор олон комбайн заһабарилагдаагүй байгаа. Тиигэжэ 10 гаран хоногоор удааран, таряа хуряалгадаа ороо һэн. Тиигээдшье комбайнууд мүртэй һайнаар ябуулагданагүй. Тэдэнэй бүтээсэ дунда зэргээр аймаг дотор оройдоол 1 гектар болоно. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, запчастьнууд үгы гэдэг байгаа. Теэд запчастьнууд хомор, ажахы дотороо арга боломжо бэдэрэгты гээд заагдаһаншье байха. Харин тиихэдэнь тэдэнэр «гараа дэлгээгээд лэ» һуугаар дээрээ ортошоо. Энэнь «Завод, фабриканууд, үнэниинь хэлэхэдэ, гурэн заатагүй зэр зэмсэг үгэхэ ёһотой, тэдээниинень абаад лэ, һанаа амархан таряагаа хуряахабди. Иимэ бэлэн юумэнэй байтар бидэнэй тархяа үбдэхөөһэнэй хэрэг юуб?» гэжэ һанадаг лэ хүнүүдэй ябадал ха юм даа.

Адууһа малайнгаа ашаг шэмэ ехэ болгохо хэрэгтэ кукурузын удха шанар тухай хэлэһэнэй үлүү. Мүнөө жэл республикамнай 70 мянга шахуу гектар кукуруза таряа. Һайнаар оролдоһон ажахынууд баян ургаса абажа, шэмэтэ тэжээл—силос даража байна. Энээнэй хэды ойлгосотойшье һаань, зарим газарта хайша хэрэгээр хандана. Сэлэнгын Тэльманэй нэрэмжэтэ колхоз 1003 гектар кукуруза тарижа, ехэхэн хүсэ шадалаа, мүнгэ зөөреэ гаргаһан байха. Тиигэбэшье зундаа тэрэнэй хойноһоо харууһа оройдоо эмхидхээгүй. Тиигэһэнһээнь болжо, 500 гаран гектар кукурузань буртаг үбһэндэ булагдашоо. Мүнөө ургаһан кукурузань үбдэгһөө доошо гэхээр. Түрүүлэгшэ нүхэр Балданов тиимэ һула, һэбхи гэхээр бэшэ, эмхидхэхы шадабаритайшье хүн байха. Гансал хайхарамжа, харюусалгагүйнь тэрэ зэргэ. Кукурузын гарасые борнойлжо, буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэхэ арга бии байгаа ха юм. Трактор, культиватор гэхэ мэтэ зэмсэгүүдынь зундаа юу хээб? Угайдхадаа кукурузашадташье шанга эрилтэ табяагүй, харин ондоо ажалда иишэ тиишэнь намнаһан байгаа.

Иимэ ехэ хамтын зөөри хиидэ хаяһанай түлөө хэн харюусаха гээшэб? Түрүүлэгшэ, мүн тэндэхи кукурузашад харюусаха гэжэ сэхэ хэлэе. Алим үнөөхи кукурузамнай гэжэ колхознигууд тэдээнһээ һураха байха.

Харюусаханшье харюусахал юумэ аабза. Зүгөөр энэ хүтэлбэрилэгшэ, кукурузашад кукуруза ургуулха уялга, харюусалгаяа өөһэдөө мэдэрээд, баян ургаса абаха аргаяа хэрэглээгүйнь гайхалтай. Нүхэр Загладын хэлэһэнэй ёһоор, тэдэниие гарһаань барижа хүтэлөөд, поли дээрэ абаашажа, «энээниие хэгты» гэхэ байгаа гээшэ гү? Заримдаа тиихэшье ушар гарадаг. Тиигээшье һаань, хэдэггүй ябадал үзэгдэнэ. Юрэдөө, хүтэлбэрилэгшэ, кукурузашан нэрээ хүндэлхэеэ яана гээшэб? Иимэ хүнүүдһээ ёһотоор, хуулиин ёһоор, асууха саг ерээ гэжэ Загладын бэшэг сооһоо тобшолол хэлтэй.

Тиихэл хэрэгтэй. Гэбэшье хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ һайжаруулха шухала гэжэ партийна организацинуудай анхаралда үшөө дахин хэлэхэ баатай бологдоно. Коммунист, комсомол, ажалша хүн бүхэн дааһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаха, «минии, шинии» гэнгүй, «манай, хамтын хэрэг» гэһэн гуримаар ажалладаг болохоор өөрыгөө, нүхэдөө хүмүүжүүлэг һаа, иимэ ушарнуудай гарахагүйнь элитэ. Нэн түрүүн арадайнгаа, гүрэнэйнгөө, мүн нүхэдэйнгөөшье үмэнэхи уялгаяа мэдэрэн ажаллаха гээшэ манай байдалда сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай.

Гүрэн түрымнай үгэдэг туһаламжа ехэ. Мүнгэ зөөри, машина техникэ, хэрэгтэй сагтань хүдэлмэришэ хүсэншье хүдөө нютагуудта эльгээгдэдэг. Гүрэнэй энэ туһаламжые харюулха һэшхэл хүдөөгэй ажалшан бүхэндэ байха зэргэтэй. Гэхэ зуура, хуряалгын энэ халуун үедэ ажалһаа хулжаха, архи, тамхяар хайран сагаа бараха, «тохир хурган аман тээшээ» гэһэншүүгээр ниитын зөөри үбэршэлхэ, үмсынгөө зөөри үлүүсэдэ бодохо ябадалшье али олон үзэгдэнэ.

Онохойн совхозой 1-хи отделениин комбайнер Георгий Калинин машинаяа байлгажархинхай, һүни, үдэргүй архидажа ябадагынь мэдээжэ. Теэд, ядахадаа, нүхэдыншье тэрээндэ «болиишь» гэжэ хэлээгүйл. Мүн энэ совхозой хоёрдохи отделениин трактористнууд аяар арба гаран километрэй газарһаа трактораа аахилуулан, гэртээ ерэжэ хонодог. Хэжэнгын совхоздо тракторһаа байха, комбайнуудаа газаагаа асардаг баримтанууд бии. Энэ жэжэ божо ушар бэшэ. Һайнаар бодоод үзөө һаа, гүрэнэй, ниитын зөөридэ эзэн бусаар, һэшхэлгүйгөөр хандаһан ябадал гээшэ.

«Эрдэм» совхозой гурбадахи отделенидэ Даши Санжижапов хонишоноор хүдэлдэг. Тэрэнэй өөрынь үмсын хонидые хаража байһан совхозой хонидтой жэшээд үзэбэл, һонирхолтой. Өөрынь хонид өөдэргэн тарганууд, харин совхозой хонидые яһанайнь гаратар тураажархёо. Адууһа малда адляар хандадаггүйнь гайхалтай. Энэнь баһал һэшхэлһээ болоно. Эдэ мэтэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа, үшөөл байжа магадгүй.

Баалалтын гуримаар бэшэ, захиралта, заабари хүлеэнгүйгөөр, һайн һэшхэлээрээ дааһан ажалаа һайн шанартайгаар, болзор соонь хэхын тула манай совет ажалшан оролдоношье, оролдохошье. Хараад үзэгты. Суулгын совхозой солото кукурузашан Кондратюков һэшхэлэйнгээ уряагаар, ямаршье захиралта хүлеэнгүйгөөр, оюун ухаанайнгаа, хүдэр гарайнгаа хүсэ шадалаар тужа мэтэ үдхэн, огторгойдо тулама кукуруза ургуулаад, мүнөө ниитын малда бардам хүрэхэ шэмэтэ силос даража байна. Манай түрүү хүнүүдэй—комбайнернууд, трактористнууд, хонишод, һаалишад болон бүхы малшадай, тобшоор хэлэхэдэ, үнэн сэдьхэлээрээ хүдэлдэг замаймнай залуушадай нэрэнүүдые нэрлэхэ болоо һаа, барагдашагүйл.

Жэшээ абамаар ажахынууд, мүн түрүү ажалшадшье манайда бии. Арга боломжонуудшье бии. Буряад оронаймнай баян дэлгэр газар дайда юунтэй сэнтэйб? Тойрон хараад, ойн ухаандаа шэбшээд үзыш, уншагша, энэ газарнай атаархама алтан шэниисэ халюуруулнал, хоншуу һайхан кукуруза ургуулнал, майла хадануудаа бурхөөһэн мал һүрэгөө садхаажа, мяха, тоһо элбэгжүүлхэл, һүн далай билтаруулхал! Эндэ гансал шинии һэшхэл хэрэгтэй, үнэн сэхэ ажал хэрэгтэй. Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара гэлсэгшэ хамнай даа. Энэ сэсэн мэргэн үгэ. Коммунизмын заншалда эгээл тааруу энэ һургаал манай ажалшан бүхэнэй ухаан мэдэрэлдэ улам гүнзэгыгөөр нэбтэрэг.

Республикымнай колхоз, совхозуудай, мүн промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй дунда нүхэр Н. Г. Загладын бэшэг зүбшэн хэлсэлгэ үргэнөөр дэлгэржэ, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн болоно. Һайн, муугаа сэхэ руунь хэлсэнэ. Тиихэл ёһотой. Коммунизмын түлөө энэ халуун тэмсэл соо «намһаа саагуур» гээд хэн һуужа байха гээшэб. Иимэ хөөрэлдөөнүүд саашадаашье болог лэ, энэ өөһэдымнай хамтын хэрэг, тиимэһээ хамтымнай хэрэгтэ ашатай туһатай байхал.

М. БУЛАГАЕВ.

Даши-Цырен Раднаев өөрынгөө XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо (Баргажан) механигаар хүдэлмэрилжэ байгаа юм. Мүнөө таряа хуряалгын халуун хаһа саг ерэхэдэ комбайнераар хүдэлхэм гэжэ колхозой правленидэ хандахадань, тэрэниие «СК-3» комбайнда һуулгаа һэн. Нүхэр Раднаев үдэр бүри 20 гектарһаа таряа суглуулан сохино. Зураг дээрэ: Д-Ц. Раднаев.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ДЭЭРЭҺЭЭ ЗАХИРАЛТА ХҮЛЕЭГШЭГҮЙБДИ

Социалис Ажалай Герой Надежда Григорьевна Загладын «Таряашан нэрээ хүндэлэгты» гэһэн бэшэгые манай отарын хонишод һаяхан зүбшэн хэлсээ.

Хүн бүхэн Надежда Григорьевна шэнги ажаллаа һаа, хүн бүхэн түрэл оронойнгоо, колхозойнгоо ажахые саашань хүгжөөхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдоо һаа, Эхэ орон дотороо эдеэ хоолой зүйлые ойрын сагта элбэг дэлбэг болгожо сохом шадаха байнабди. Теэд өөһэдынгөө колхозой ажабайдалые, ажалые шүүмжэлэн хараад үзэхэдэ, дутуу дунданууд яһала бии байна. Тэдэнэй нэгэнь гэхэдэ, манай зарим нүхэд дээрэһээ захиралта хүлеэгээд гэхэ гү, али өөрынгөө һайн дураар шэнэ үүсхэл, элэбхи гаргажа, ажалдаа шармайн оролдодоггүй жэшээтэй байдаг.

Һэшхэлгүйгөөр, харюусалгагүйгөөр ажаллаа һаа, ямар амжалта туйлагдахаб даа. Жэшээлхэдэ, манай ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын гэшүүд энэ жэлэй январь, февраль, март һарануудта 784 хонидһоо 785 хурьга абаһан байна. Тиигэжэ 100-һаа 100 хурьга абажа, гарза гайгүй түлжүүлээбди. Ажалай амжалта өөрөө ерэдэг бэшэ даа. Тэрэниие туйлахын тула үнэн сэхээр, үсэд шангаар ажаллаха хэрэгтэй. Отарымнай хонишод мал хараха дүй дүршэлөөр баян юм. Имагтал хамтынгаа хэрэгэй түлөө анхаралаа табижа ажаллаһанайнгаа ашаар иимэ амжалта туйладагбди. Правлениин зүгһөө захиралта хүлеэнгүй августын эхеэр хонидоо искусственна аргаар урэжүүлжэ эхилһэн байнабди. Үрэжүүлгэеэ үглөө мүнөө дүүргэхэмнай.

Зун, намарай саг—адууһа малай хүсэд таргалха үе. Энэ үедэ хээрын шэмэтэй ногоондо хонидоо шадажал бэлшээхэ хэрэгтэй. Ажалдаа улам лэ харюусалгатайгаар хандажа, час бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын хойноһоо анхаралаа ехээр табинабди. Тэрэшэлэн дээрэһээ захиралта хүлеэнгүй өөһэдынгөө һайн дураар хонидтоо 200 гаран центнер һайхан үбһэ сабшажа һүрилэнхэйбди. Үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула малайнгаа байрые таарамжатай зохидоор һэльбэн заһажа байнабди.

Бидэнэр харууһалжа байһан хонидоо тобир тарганаар үбэлжэлгэдэ оруулха, хонин бүриһөө хурьга абаха, 3,5 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха уялга абанхайбди. Теэд энээниие хахад хүсөөрөө хүдэлөө һаа, туйлахамнай хэсүү.

Манай ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын гэшүүн бүхэн хонишон байһан нэрэ солоёо үндэр дээрэ үргэжэ, абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байха.

Б. Банзаракцаева,
Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной сентябрийн 8.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ЧЕХОСЛОВАКИДА ОРОД ХЭЛЭ ШУДАЛНА

Ород хэлэ шудалха асуудалнуудаар XIII конференци Пардубице городто болобо. Ород хэлэ шудалха һургуулинуудай, арад зоной дунда эмхидхэгдэһэн курсануудай багшанар, чехословацко-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй худэлмэрилэгшэд, хамтадаа 250 гаран делегадууд энэ конференцидэ хабаадаа. Ород хэлэ шудалха зорилготой тусхай курсада хабаадагшад Советскэ Союзай эрхим дүй дуршэл харуулһан номуудые оршуулдаг байна. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада иимэ курсануудта һурадаг хүнүүд 12 мянган номуудые оршуулаа.

Ород хэлэ шудалха курсануудта үнгэрэгшэ жэлдэ 130 гара мянган ажалшад һуража гараһан байна.

400 МЯНГААД ТОННО БУЛАД

ПЕКИН. (ТАСС). Хүдөө ажахын машина, велосипед, оёдолой машина, час бүтээхэдэ хэрэглэгдэхэ 400 мянга гаран тонно булад республикын металлургическа предприятинууд байгша оной долоо һарын туршада гаргаба. Трактор, газар уһалха, һайжаруулха түхеэрэлгэ, хүдөө ажахын элдэб машина заһабарилхада шухала болодог хэды янзын булад жэлэй түрүүшын хахад соо Аньшаньда гаргагдаһан байна. Хүдөө тосхонуудта туһаламжа хүргэхэ зорилго табиһан Аньшаниин металлургическа комбинадай худэлмэрилэгшэд жэлэй түрүүшын хахадай туршада 30 гара янзын булад хайлуулжа гаргаа һэн.

ЕХЭ МҮНГЭН ҺОМОЛОГДОБО

ВАРШАВА. (ТАСС). Энэ жэлдэ химическэ предприятинууд урдынхиһаа һураггүй олоор Польшодо ашаглалгада оруулагдаа. Польшын промышленность хүгжөөлгэдэ 2,5 миллиард злотых гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 45 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдоһон болоно. 1962 оной эсэс болотор 100 шахуу элдэб янзын, тэрэ тоодо 20 томо предприятинууд ашаглалгада үгтэхэ байна.

РУМЫНИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Бухарест гоё һайхан, болбосон зохид боложол байна. Зураг дээрэ: «Букурештийной» гэжэ шэнэ кварталдахи байрын гэрнүүд.

Аджерпрессэй—ТАСС-ай фото.

БАЯН УРГАСА УРГУУЛАГДАА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой таряашад ороо̀һо таряанай, овощиин, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса ургуулба. Гүрэнэй олонхи ажахынууд гектар бүхэнһөө 12—18 центнер, зарим газарһаань 25—30 центнер ороо̀һо таряа хуряажа абахаар байна. Энэ жэлдэ 21 миллион пүүд ороо̀һо таряан түсэбэй ёһоор хуряагдаха юм. Хүдөө ажахын худэлмэрилэгшэд богонихон болзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр таряагаа хуряахын түлөө тэмсэнэ. Холбоһон жатканууд амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ, ороо̀һо таряан амяарлан хуряагдана.

Гүрэнэй ажахынуудта, тусхай станцинуудта, хүдөө ажахын хамтаралнуудта 2000 трактор, 400 комбайн, 400 автомашинануудые гүрэн нэмэжэ үгэбэ.

Буряад арадай дуунууд

Буряадай комплексно, эрдэм-шэнжэлэлгын институдай худэлмэрилэгшэ Сергей Петрович Балдаев табяад жэлэй хугасаада арадай аман зохеол суглуулна.

Сергей Петрович олон нютагуудаар ябажа, үльгэр түүхэ, онтохо, таабари, дуу эзгэ болон онһон таабаринуудые бэшэжэ абанхай юм. Тэрэнэй жасада нилээд ехэ суглуулбари бии гээшэ. Хаанашье тунхаглагдаагүй, хэблэгдээгүй хэдэн боти болохо дуунууд сугларанхай. Тэдэнэйнь дунда арадай дуунууд олон. «Буряад арадай дуунууд» гэһэн гаршагтай томо номыень СССР-эй Эрдэм ухаанай академиин Сибирьтэхи отделениин харьяата комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институт хэблэн гаргаа. Энээн дотор хуушан сагай зуу гаран дуун ороһон байна. Тэдэнь ажалай, сэрэгэй, хэб дуунууд, сэгэй болон дурэ нааданай дуунууд боложо хубаагданхай.

Сергей Петрович ямар үльгэр гү, али дуу хэнһээ бэшэжэ абаһанаа заатагүй онсолон тэмдэглэдэг. Жэшээлхэдэ, «Хэрээс зүүхын тухай дуун» аяар 1908 ондо Улейскэ управлениин Онхотой отогой, Буран-Хуйтан нютагай Степан Хахархаевһаа бэшэжэ абаһан гэжэ заагданхай.

Аяар хэзээ, Октябриин хубисхалай урда тээ, Сергей Петрович Балдаев буряад аман зохеол суглуулжа эхилһэн юм. Тэрэнэй суглуулбаринууд Буряадай түүхые шэнжэлхэ хэрэгтэ нилээд туһа хүргэнэ гэхэдэ буруу болохогүй. Арадай дуунууд улад зоной һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл элирхэйлдэг тулада арадай философи бололсоно.

Түүхын дуунуудыешье абаад үзэбэл, манай арадай түүхые тодо һонороор, үнэн зүбөөр харуулдаг байха юм. С. П. Балдаевай суглуулһан дуунууд хэлэнэй талааршье айхабтар сэнтэй ном болоно. Хойшонхи буряадуудай урданай дуунуудые тэрэ хэбээрнь хэблэн гаргаһаниинь һайшаамаар.

Энэ ном уншахадаа арадай аман зохеолой шэргээгтэй сарюун тунгалаг аршаанһаа амсаһан шэнги болгодоно. «Ажалай дуунууд», «Сэрэгэй дуунууд», «Хэб дуунууд», түүхэтэ «Гурбанай харуулшадай дуунууд», «Тайшаа ноёд тухай дуунууд», багын «Һур харбаанай дуунууд», «Торговопромышленна капитализм тухай дуунууд», «Хэрээсэ зүүһэн тухай», «Зэхэдэй» гэхэ мэтэ олон циклнүүдһээ бүридүүлэн номоо гаргаа.

Тэдэнэй дундаһаа «Ороодоһоной», «Түрын», «Гэр бүлын дуун», «Үлгын дуун», иланшаа «Шагша дуун» (частушканууд) хүнэй анхарал ханадуулмаар. «Гэр бүлын дуунууд» урда балар сагай харанхы байдалые харуулна. Урданай бүлэ дотор эрэ хүнэй эзэн, эмэ хүнэйнь барлаг байһан һааб даа. Зарим хадам эсэгэ эжы хоёрынь арагүй хажаараар бэридээ хандадаг байгаа бшуу. Залуу хоёрой хуби заяае эсэгэ, гүгэдынь өөһэд хоорондоо хэлсээд лэ гү, али үгышье һаа, бүхэеэ андалдан шиидхэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ тэрэ дуунуудай цикл соо үбгэн хүниие «бардам», «элдэн», «хазагайшаг» гэһэн эпитедүүдээр нэрлэнэ.

Жэшээлбэл:

Харини хүбүүн хазагайшаг
Халтиранбэй ябаарайш
Баабайм хүбүүн бардамшаг
Бата дулаан ябаарайш.
Инбиин хүбүүн элдэншэг,

Эльбэн дальбан ябаарайш, гэжэ байжа, басаганай хадамда мордоходо, эжынь юрөөдэг һэн ха.

«Хэб дуунууд» (түүхын) 17-дохи зуун жэлэй хубилалтануудые тушаа дурдадаг. Хожомынь Степной дума, конторо, шэнэ эмхи зургаануудай тогтожо байһаншье үе саг, аралжаа наймаанай ба үйлэдбэриин капиталай Буряад нютагта дэлгэрһэн тухай, Буряадай хүдөө нютагуудта архи нэрэлгын фабрика, заводуудай баригдаһан тухай тэрэл цикл соонь хэлэгдэнэ.

С. П. Балдаев аяар 1910 онһоо эхилээд Хори, Агаар, Алайр, Боохоноор ябажа, аман зохеол бэшэһэн байха. Мүнөө Сергей Петрович арадай дуунуудые аяар дүрбэн томо боти болгон суглууланхай. Бэлэгдэжэ байһан удаадахи ботинууд соонь Байгалай зүүн бэеын буряадуудай дуунууд ороно юм.

Үбгэн буурал эрдэмтын саашадаа творческо амжалта туйлахые хүсэжэ, бишыхан шүлэг зорюулан бэшэбэ. Тэрэнээ арадай аман зохеолой аялгаар найруулжа байнаб.

Алтан мүнгэн тобшонтнай
Алдуурнабай бэхи байхал.
Аман зохеол түүһэнтнай
Арад зондоо мүнхэ байхал.
Эрэжэн мүнгэн тобшонтнай
Энгэр дундаа бэхи байхал.
Эрдэни зохеол
бүридхэһэнтнай
Эрхэтэ зондоо мүнхэ байхал.
Хүлэр сагаан тобшонтнай
Хүзүүн дундаа бата байхал.
Хуушанай түүхэ
суглуулһантнай
Хамаг зондоо мүнхэ байхал.

Вл. Петонов.

СПОРТ

Цементын заводой урилдаашад чемпионууд болобо

Республикын «Труд» гэжэ спортивна бүлгэмэйхидэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяшаг болоһон байна. Энэ мүрысөөндэ физкультурын долоон коллективэй дала шахуу спортсмен хабаадалсаа.

Нагадахи бүлэгэйхидэй дунда болоһон мүрысөөндэ «Байкал» командын хүнгэн атлёдууд (нэгэдэхи, хоёрдохи команданууд), хоёрдохи бүлэгэйхидэй дунда болоһон мүрысөөндэ — мяха-консервын комбинадай, самбын фабрикын, Саланган модо бууралгын баазын, Клюевкын модоной заводой спортсменүүд хабаадалсаба.

100 метртэ бодоһон эрашүүлэй урилдаанда Саланган модо буурлагын баазын түлөөлэгшэ нүхэр Пушкарев 12,1 секунда соо эража, бултанһаань түрүүлһэн байна. 1500, 5000 метртэ эрашүүлэй хоорондо урилдаанай болоходо саанаар СССР-эй спортын мастер Олег Харитонов («Байкал» команда) бултаень ахин гараа.

Цементын заводой түлөөлэгшэд Сакуева (1 минута 0,7 секунда), Кузнецов (55,5 секунда) гэгшэд 400 метртэ урилдахада эрашүүл, эхэнэрнүүд соо̀һоо бултанһаань түрүүлжэ, олон очко абаа.

Эстафетнэ урилдаанай болоходо эрашүүл 800, 400, 200, 100 метртэ, эхэнэрнүүд 400, 300, 200, 100 метртэ баеынгаа хурдые туршалсаа. Энэ урилдаанда Цементын заводой эхэнэрнүүдэй команда 2 минута 51,4 секунда соо эрэжэ, нагадахи һуури эзэлбэ, мяханай комбинадайхид хоёрдохи (3 минута 0,31 секунда), самбын фабрикынхид гурбадахи (3 минута 05,8 секунда) һуурида гараа.

Эрашүүлэй команданууд соо̀һоо «Байкал» командын спортсменүүд онсо шалгараба. Цементын заводой хүнгэн атлёдууд хоёрдохи һуурида гараһан байна.

Ядро түлхигшэдэй, диск шадагшадай мүрысөөндэ гансахан эхэнэр спортсмен гурбадахи разрядай үрэ дүн харуулаа. Тэрэ эхэнэр («Байкал» командын гэшүүн нүхэр Редькина) 10 метр 48 сантиметртэ ядро түлхиһэн, 32 метр 4 сантиметртэ диск шадаһан байна. Эрашүүлэй дунда копье шадалгын болоходо Цементын заводой түлөөлэгшэд Николай Суворов (44 метр 28 сантиметр), ядро түлхилгэдэ «Байкал» командын гэшүүн нүхэр Семенов (11 метр 57 сантиметр) шалгараба.

Н. ИВАНОВ,
мүрысөөнэй судья.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной сентябриин 8.

Үүлын саанаһаа

Дэлхэйн нэгэдэхи космонавтын Данида ошоод байһан тухай

КОПЕНГАГЕН, сентябриин 5. ТАСС-ай корреспондент А. Павлов ингэжэ дамжуулна: Данида ошоод байһан нэгэдэхи космонавт подполковник Ю. А. Гагарин Копенгагендахи советскэ посольстводо мүнөөдэр пресс-конференци хээ. Пресс-конференциин болоһон хоёр зэргэлэнхэй зал соо Даниин болон гадаадын оронуудай журналистнууд олоороо суглараа. Ю. А. Гагаринине суглараагшад удаанаар альга ташажа угтаһан байна. СССР-һээ Данида байдаг элшэн сайд К. Д. Левычкин замбуулинай баатарые, тэрэшэлэн һамгыень суглараагшадтай танилсуулаа.

Дани СССР хоёрой хоорондо хани барисаа байгуулха бүлгэмэй вице-түрүүлэгшэ А. Енсенэй тобшохоноор амаршалгын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр Ю. А. Гагарин үгэ хэлээ.

Корреспондентнүүдэй олон тоото асуудалнуудта Ю. А. Гагарин дэлгэрэнгы харюу үгөө.

Элүүр мэнэй ябахыень, амжалтануудые түйлахыень Ю. А. Гагаринда суглараагшад хүсөө. Юрий Гагарин Даниин арадай һалбаран хүгжэхые, Даниин болон Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаанай бэхижэхые хүсэһэн байна.

КОПЕНГАГЕН, сентябриин 6. ТАСС-ай корреспондент А. Павлов ингэжэ дамжуулна:

Данида ошоод байһан Ю. А. Гагарин хоёрдохи үдэртөө оронной промышленна томо предприятида —«Бурмейстер ог вайн» гэжэ судна бүтээлгын верфьдэ ошожо, халуунаар угтагдаа.

Үдын заһабарилгын верфиин худэлмэришэдэй ехэ митинг боложо, Ю. А. Гагарин амаршалгын үгэ хэлээ, хани халуунаар угтаһанайнь түлөө баясхалан хүргөө.

Ю. А. Гагаринда, тэрэнэй һамгында верфиин худэлмэришэдэй болон дирекциин зүгһөө дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Мүнөөдэр үдэ багта Даниин хаан Фредерик IX Ю. А. Гагаринтай, тэрэнэй һамгантай уулзаа.

Дани болон СССР-эй хоорондо харилсаа холбоо байгуулха бүлгэмэй правлени оройшог болоһон хойно сайлалга хэжэ, Ю. А. Гагаринине хүндэлөө.

Даниин ниислэл соогуур нээмэл машинаар ябахадань Ю. Гагаринине, тэрэнэй һамганиие хэдэ мянган хүн зон үсэргэлдэрэйхи шэнгеэр халуунаар амаршалдаг байгаа.

США-да худэлмэригүйшүүл улам олон болоно

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 6. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Вашингтонһоо мэдээсэлэнэй ёһоор, США-гай ажалай министерство үсэргэлдэр ингэжэ мэдээсээ. Орон доторхи худэлмэригүйшүүлэй тоо бүхы худэлмэришэдэй 5,3 процент байһанаа, августын турша соо 5,8 процент хүрэтэр нэмээ.

18 ороной түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедт[э] В. В. Кузнецовой хэһэн мэдүүлгэ

ЖЕНЕВЭ, сентябриин 5. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** Бүү зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй мүнөөдэрэй заседаниин эхилхэдэ, ядерна зэбсэг туршалгые болюулха асуудал саашадань зүбшэн хэлсэхэ тухай СССР-эй делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецов мэдүүлгэ хээ.

Арсалдаата асуудалнуудые түргэнөөр гуримшуулхые, ядерна зэбсэгэй бүхы туршалгануудые хорихо тухай хэлсээ бэлэдхэхые эрмэлзэдэг дээрэһээ Советскэ правительство хадаа бүү зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хүдэлмэридэ забһарлалгын болохо үедэ ядерна зэбсэг туршалга болюулха талаар гурбан гүрэнэй подкомитедэй ажал худэлмэри таһалдуулхагүйе зүбшөөнэ гээд тэрэ хэлээ.

Энэ асуудалда Советскэ Союз шэнги тодорхой һайнаар баруун гүрэнүүдэй хандаад байгаа һаа, зохихо хэлсээ баталха бүхы арга боломжонууд мүнөө бии гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Совет ороной 1961 оной ноябриин 28-най дурадхалда гү, али бээе абаһги найман ороной дурадхалда үндэһэлэн подкомитедтэ хэлсээ хэхэдэ тааражматай гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала гээд Советскэ правительство тоолоно. США-гай Великобританиин авг[устын] 27-до үзэмжэдэ байһан [...]ворнуудай проектнүүд [...] найруулагдаһан дурадха[л] арсалдаата асуудалнууд[ые] гуримшуулха үндэһэ һуури [бо]ложо шадахагүй байна.

«Подкомитедэй худэ[лмэри] таһалдуулангүй үргэлжэ[лүүл]хые Советскэ правите[льство] зүбшөөхэдөө, энэ коми[тедэй] худэлмэрээ үргэлжэ[лүүлжэ] ядерна зэбсэг туршалгые [бо]люулха тухай асуудал [ООН-]ой Генеральна Ассамблей[н] лохоёо байгаа сесси дээрэ[...] шэн хэлсэлгэдэ ямаршье [...] ушаруулха ёһогүй гэжэ [...]раадаа абаһан байна.

Советскэ правите[льство] энээнине хараадаа абах[а] гэжэ онсолон тэмдэглэх[э] ветскэ делегаци хүсэнэ.

Үндэһэ баримтагүй эрилтэнүүд

ЖЕНЕВЭ, сентябриин 5. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** Англиин түлөөлэгшэ Дж. Годбер Лондон орохынгоо урда тээ 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй энэ үглөөнэй пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, комитедэй худэлмэриин хоёрдохи шатын дүнгүүд тушаа баруун оронуудай делегацинуудай һанамжые найруулһан байна. Хэлсээ баталха зорилгоор хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхээр Англи бэлэн байна гэжэ найдуулаад тэрэ үгөөс дүүргэе. Годберэй хэлэһэн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, эдэ найдуулгануудынь үндэһэ баримтагүй гэжэ һанахаар байха юм.

Үнэндөөшье бүү зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалгын түрүүшын шатада абтаха хэмжээнүүд тухай тогтоходоо, Годбер ингэжэ хэлээ. Доро дурсагдаһан эрхэ байдалда үгээ ойлголсожо болохо байна:

хэрбээ ядерна зэбсэг ошохо газартань хүргэхэ бүхы оньһо түхеэрэлгэнүүдые түрүүшын шатада усадхаха тухай өөрынгөө дурадхалнуудһаа СССР-эй арсаа һаань, хэрбээ ядерна дайнай аюул түрүүшын шатада усадхаха эрилтэһээ СССР-эй арсаа һаань;

бусадай газар дээрэхи харийн сэрэгэй баазануудые, СССР болон бусад социалис оронууд тээшэ шэглүүлэгдэһэн баазануудые түрүүшын шатада усадхахые СССР-эй баадхахаа болёо һаань;

хэрбээ хиналтын талаар баруун оронуудай дурадхалнуудые СССР-эй зүбшөөгөө һаань. Тэдэ бүү зэбсэг хуряаха уялгануудые дүүргэлгые шалгахада шухала болохо хэмжээнүүд эдэ дурадхалнууд соо хараалагданагүй, харин эдэ дурадхалнууд СССР-эй газар дээрэ тагнуул үргэнөөр хэлгые хүгжөөхэ үгэхэ байна.

Августын 27-до бидэнэй дурадхаһан договорнуудай проектнүүд хадаа ядерна бүхы туршалгануудые болюулха гү, али замбуулинай дайдада, уһан доро, агаарта туршалга хэхые болюулха зам нээжэ үгэнэ гэһэн хэбэртэйгээр Годбер батлан хэлээ. Заседаниин түгэсхэлдэ США-гай делегат А. Дин мүн лэ ингэжэ хэлэһэн байна. Англо-американска проект дотор хараалагдаһан договорой эрилтэнүүдые Советскэ Союзай мэдэрээ һаань, «үргэн договор» батлалхые зүбшөөхэбди гэжэ эдэ хоёр онсолон тэмдэглэһэн байна. Нютаг нютагуудта заатагүй шалгалта хэхэ тухай энэ эрилтэнь ямаршье үндэһэ баримтагүй, СССР-эй хүлеэн абаха аргагүй байһан дээрэһээ, бүхы туршалгануудые болюулха тухай хэлсээ баталха хэрэгтэ һаад ушаруулдаг байна.

Орон доторхи байдал тухай Алжирай коммунис партиин коммюнике

ПАРИЖ, сентябриин 6. (ТАСС). Алжирай коммунис партиин политическэ бюро коммюнике тунхаглажа, оронои аюултай горьтойхон бэрхэшээлэй шиидхэгдэһэнтэй дашарамдуулан, һаналаа ханалга байһанаа элирхэйлээ.

«ФНО-гой политическэ бюрогой Алжирта бусажа ерэлгэ, ниислэлые амгалан ёһоной болгохо тухай мэдээсэл бэрхэшээлые политическэ талаар шиидхэхэ түрүүшын алхам болоно гэжэ АКП-гэй политбюро тоолоно. Эдэ түрүүшын үрэ дүнгүүд хадаа алжир арадай, тусхайлбал ажалшадай, эхэнэрнүүд болон залуушуулай амжалта болоно. Тэдэниие Алжирай коммунис парти халуунаар амаршална.

Һунгалта эмхидхэхэ тухай тогтоходоо, Алжирай коммунис парти ингэжэ тоолоно. Тохёолдоод байһан оршон байдалда ямар нэгэн ондоо түбэй засаг бэшэ, харин ФНО-гой политическэ бюро һунгалтые үнгэргэжэ шадаха байна. Революциие һэримжэтэйгээр хамгаалжа байһан үргэн олон арад зондо түшэглэн, орооной хүлеэжэ байһан зорилгонуудые, тусхайлбал: бүгэдэ ниитын һунгалта үнгэргэхэ, хуулита правительство байгуулха, национально-сүлөөрэлгын армиие болон граждански сагай эмхи зургаануудые шэнэдхэн хубилгаха, демократическа эрхэ сүлөө хүндэлхэ, орон доторхи социальна болон экономическа шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зорилгонуудые түргэнөөр шиидхэжэ болохо байна гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ЕВРОПЫНХИД АЛЖИРТА БУСАЖА ЕРЭНЭ

ПАРИЖ, сентябриин 6. (ТАСС). Парижай хэблэлэй гэршэлэһэнэй ёһоор, Алжирһаа гаража ошоһон 580 мянган европынхидой 100 мянганиинь энэ жэлэй зунай турша соо эндэ бусажа ерээд байна.

Гвинейн Республикын ниислэл Конакри шадар Советскэ Союзай туһаламжаар баригдажа байһан «Голос революции» гэжэ радиостанциин һүүлшын туршалгануд хэгдэжэ байнхай. Хоёрдохи ээлжээнэй ашаглалгада үгтэхэ станциин хүсэн 100 киловатт болохо юм. Зураг дээрэ: радиостанциин гол зал соо. Совет инженер Г. С. Черненко худэлмэриин түсэбые станциин хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсэжэ байна. Станциин главна инженер Дафе столой сала һууна. Г. С. Черненко станциин директор Бальде гэгшэтэй зэргэлээд хажуудань байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Советскэ Союз[ай] эрмэлзэлгэ

БЕРЛИН, сентябри[ин] (ТАСС). Баруун Берли[н] асуудалаар США-гай, В[еліко]британиин, Францин [пра]тельствануудта Советск[э пра]вительствын эльгээһэн [...]нууд ГДР-эй мүнөөдэрэ[й] тэнүүдтэ гол һуури эзэ[лнэ].

«Баруун Берлиндэхи [...]лые гуримшуулха шуха[ла] һэн гаршагтайгаар ното [...] тайлбарине «Нейес Дей[чланд]» гэжэ газетэ толилоо. Эн[...]гын гурим хадаа үһөө [...] абахые эрмэлзэгшэдтэ, [...]таристнуудта халхабша[...]жо үгэнэ, оршон байд[...] римшуулагдахаар боло[...] газетэ онсолон тэмдэг[лэнэ].

Германитай эбэй д[оговор] баталха, тэрэнэй үндэһ[ээр Ба]руун Берлиндэхи байд[ые гу]римшуулха тушаа бару[ун] бан гүрэнэй правите[льст]нуудай үгээ ойлголсо[...]лэн байһанаа Советскэ [пра]вительство дахяад б[...] гэршэлбэ гэжэ газ[етэ] тэмдэглэнэ.

Харилсаа холбо[о] бэхижүүлхэ зам[...]

ДЕЛИ, сентябри[ин] (ТАСС). Корбадохи [...]нэй уурхайда (Бихар [...] центральна электроме[ханичес]ка мастерскойнүүдые [...] хадаа хэрэгтэй болохо [...] рэлгэнүүд болон маш[ина]нуудые Советскэ Союз[...] хэ тухай хэлсээндэ [...] нөөдэр гар табигдаа.

Индиин нүүрһэнэй [промыш]ленностиие хүгжөөхэ [...]нальна корпорациин [...] на эрхилэгшэ Р. К. Д[...]налистнуудта хөөрэлд[...] ингэжэ мэдүүлээ. Шэн[э] сэнэй баталгадаха [...] Индиин нүүрһэнэй [промыш]ленностиие хүгжөөхэ [...] шухала алхам боло[но]. Индиие индустриал[...] да хани ёһоной ту[...] үзүүлэһэниинь түлөө С[оветскэ] правительстводо гүнз[гы] халан тэрэ хүргөө.

Центральна электро[механи]ческа мастерскойнууд[ые ба]рилгада техническэ [туһа]жа үзүүлхэһээ гадна[...]скэ Союз хадаа К[...] нүүрһэнэй уурхайда [...] та барихада шухала [...] түхеэрэлгэнүүдые [...] Эдэ шахтанууд жэл б[үри] мянган тонно нүүрһ[э] абаха байна.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын үс[...] номерой түрүү бэшэгэ[...]хи колонкын һүүлшы[н] цай дээрэһээ дүрбэдэ[...] «сентябриин 5-най» м[...] роһоо дүрбэдэхи мүр[...] рүушын 5 удэртэ» г[...] уншахые гүйнабди. Ал[даа] гаһан зэмэтэдтэ хэмж[ээ] ба.

Редакторай орлогш[о] М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефон[нууд]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. **ФОНЫ РЕДАКЦИИ:** редактора — 46-32, зам. редакт[ора] 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной ж[изни,] пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского с[трои]тельства — 47-59, промышленности, транспорта, информ[ации] 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-05, и[...] в рабселькоров — 40-49, отдел переводов и корреспо[ндентов] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугоро[дных] переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку[льтуры] Бурятской АССР.

Н00971. Зак. № 3[...]